

# Oost *en* West



## De Kalender Oost en West 1948

is verschenen

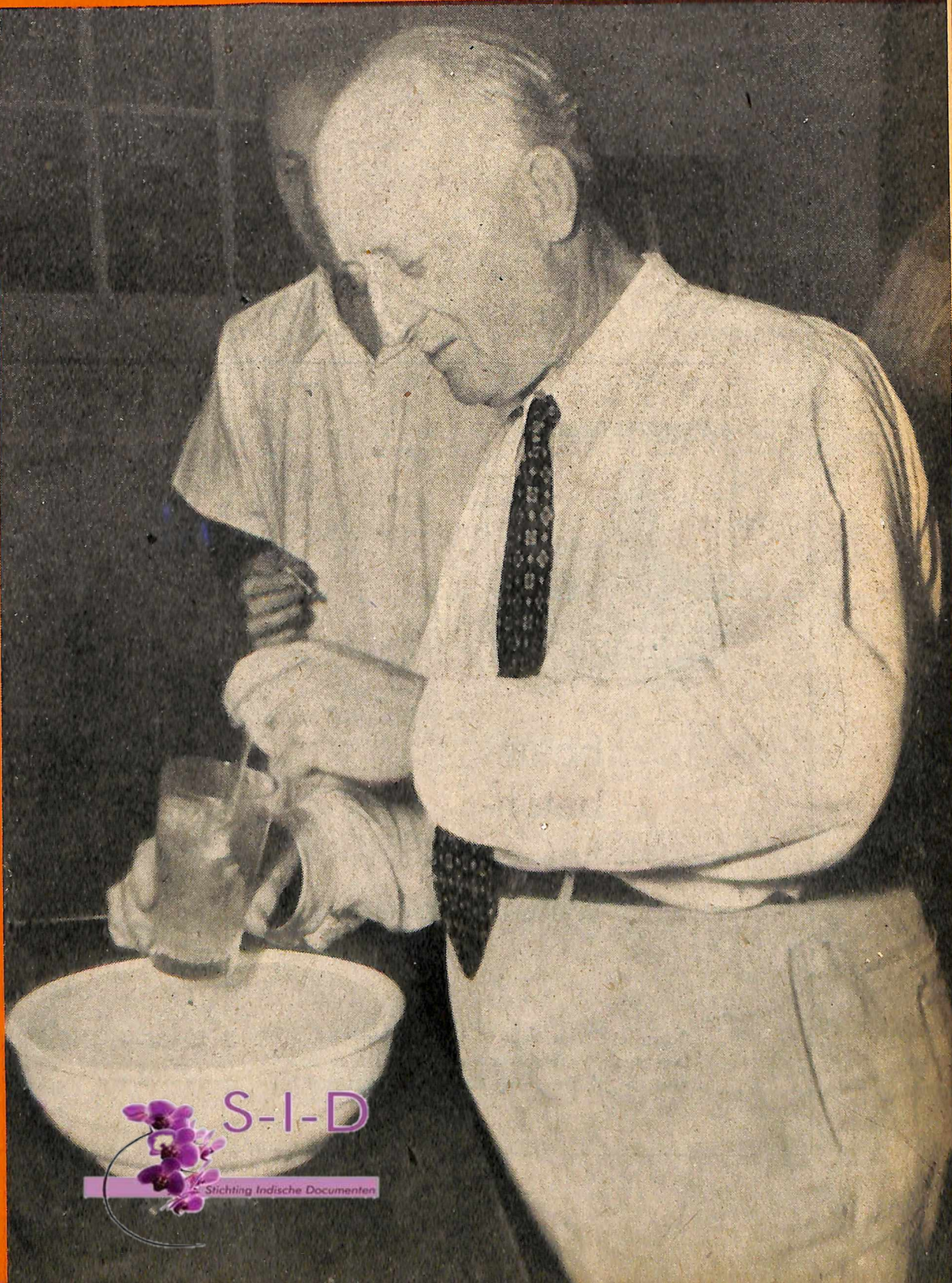
(voor meer bijzonderheden zie pagina 17)



Amerika's consul-generaal dr Walter A. Foote bereidt een zijner vermaarde „mint juleps“. Als hij vertrekt zullen Indische Nederlanders een goed vriend uit hun midden verloren hebben.

40e jaargang no. 22 - 7 November 1947

Losse  
nummers  
30 cts



S-I-D

Stichting Indische Documenten

N.V.  
P. F. van Vlissingen & Co's  
Katoenfabrieken  
Helmond

AANNEMER/BEDRIJF



bouw-  
beton-  
hei-  
waterwerken

Kantoren :

Dordrecht, Kromhout 65-67, Telefoon 4935  
Den Haag, Fr. Maelsonstraat 45, Telefoon 553844  
Rijswijk ZH, Haagweg 119, Telefoon 118498

**ATLAS** STOCKHOLM

**ATLAS Compressoren**  
Stationnair, Transportabel, Klein

**ATLAS Pneum. Werktuigen**  
voor : Machinefabrieken  
Mijnbedrijven  
Scheepswerven  
Constructiewerkplaatsen

**ATLAS Luchtleidingmateriaal,**  
enz. enz.

Algemeen Agent :

**L. A. A. WEEDA**

Emmastraat 45 - Rijswijk Z. H.  
Telefoon 118942

**VRAAGT PROSPECTI**

**N.V. GEBR. VAN UDEN'S  
SCHEEPVAART & AGENTUUR MIJ**

Zee- en Kustvaartrederij  
Bevrachtingen  
Transportovername  
Rijnvaart, Expeditie  
©

Lijndiensten :

**I HAVENLIJN**

Antwerpen-Oostkust Zuid-Amerika v.v.  
3 wekelijkse afvaarten  
Compania Argentina de Navegacion  
Dodero S.A.  
Rotterdam-Oostkust Zuid-Amerika v.v.

**II ROTTERDAM-SONT LIJN**

Rotterdam-Denemarken en Zweden v.v.  
Twee maal per week afvaarten

**III NEPTUNE-DIENST**

Rotterdam-Strassbourg en Basel v.v.  
Dagelijkse afvaarten

# Geloof en VOLHARDING

**Indië zou pas dan voor Nederland verloren zijn, wanneer de laatste Nederlanders het verlaten, wanneer de Nederlandse taal niet meer gesproken wordt en wanneer de laatste Nederlandse vlag is neergehaald. Indië is verloren, wanneer geen Nederlandse soldaten meer hun leven geven voor orde en veiligheid en een begin van recht, wanneer niet langer de Nederlandse vloot de smokkelaars, de zeeschuimers en de extremisten in bedwang houdt, wanneer geen Nederlanders meer in de cultures, op de ondernemingen en in de fabrieken werkzaam zijn en wanneer geen Nederlanders meer als ambtenaren hun onschatbare diensten bewijzen.**

Dan pas zou men moeten zeggen:

Indië is verloren.

Niet eerder.

Zo-lang nog ergens in de Archipel de Nederlanders werken, zo-lang de Nederlandse soldaten en matrozen er nog zijn, en de Nederlandse ambtenaren en particulieren, en de Nederlandse ondernemers en de planters en de dokters en de onderwijzers en de ingenieurs — zo-lang heeft Indië nog een kans.

Een kans op redding.

Een kans om gespaard te worden voor het verder voortwoekeren van de verwording en voor het verder vallen naar de ondergang. Een kans voor de volken van Indië om behoed te worden voor een terugval van drie eeuwen. Een terugval naar anarchie en rechteloosheid.

Die kans op redding blijft bestaan. Er bestaat, inzake Indië, stof tot een diepe neerslachtigheid; er bestaat ook menige aanleiding tot verontwaardiging. En ons zijn weinig teleurstellingen bespaard. Er bestaan redenen tot boosheid, tot verbazing en tot verbittering. Maar er bestaat nog geen reden tot wanhopen. Er is veel verloren, maar niet alles. Er is veel vergooid en stukgeslagen. Maar niet alles.

Het is voor ons, die van Indië houden en die, in onze vereniging, naar gestadige versterking streven van de culturele banden tussen Indië en Nederland, in deze tijd zeker niet geoorloofd ons aan enig optimisme over te geven, dat allerminst op de realiteit kan steunen. Wij moeten die werkelijkheid erkennen en die Indische werkelijkheid is slecht. Het gaat slecht met Indië. Het gaat slecht op Java en Sumatra, het gaat ons slecht doordat wij de internationale bemoeiing niet kunnen afwenden, het gaat ons slecht inzake de Republiek en het gaat ons slecht in de Malino-gebieden.

Aan illusies geven we ons niet over. Illusies hebben in Indië kwaad genoeg gedaan. Illusies, met hun vervalste en verwrongen beelden van een mistekend Indië, hebben daar een beleid doen voeren waarvan waarlijk niet alleen en zelfs niet allereerst het Nederlandse volk de schade lijdt, maar dat zich met name aan de Indonesische volken wreekt.

De tijd voor die illusies is voorbij. Zelfs zij die ze koesterden moesten op 20 Juli het bevel tot de aanval op de Republiek geven. Zelfs dr. van Mook drong er toen krachtig op aan, die aanval pas in Djocja te eindigen....

Neen, de meesten onzer hebben nu wel geleerd de werkelijkheid te onderscheiden en voor haar sombere kleuren de ogen niet langer moedwillig te sluiten. Wat wij in Indië zien is een tragedie.

Als wij dan nochtans zeggen, dat niet alles verloren is en dat wel alle redenen tot ontstemming, tot wrevel, tot veront-

waardiging bestaan, maar niet tot wanhoop — dan bestaan daarvoor twee redenen.

De eerste reden wordt gevormd door de Indonesiërs. De grote meerderheid der inheemse volken wil niets liever dan de vertrouwde verhouding van samenwerking met Nederlanders hersteld zien. Die grote meerderheid verlangt dat nog steeds. Zij zal samenwerken, zodra zij maar ziet dat het ons ernst is. Ernst niet met velerlei schone leuzen en pralende beloften, maar ernst met één zeer eenvoudige, harde en nuchtere taak: met het daadkrachtig handhaven van rust en orde, met het gewapend verdrijven van extremisten en terroristen, met het verzekeren van de veiligheid, kortom: met een stevige gezags-handhaving.

De andere reden wordt gevormd door de Nederlanders. Natuurlijk allereerst door de Nederlanders in Indië. Die leefden en leven temidden der verdwazing en die worden omringd door de gevolgen van het dwaze en lichtzinnige beleid. Hun grote meerderheid kent de remedie: eerst orde, eerst veiligheid, eerst het krachtig en welberaden ingrijpen tegen de maraudeurs, de rovers, de onruststokers en de extremisten, die de bevolking terroriseren, en dan pas praten. Maar die andere reden wordt ook gevormd door de Nederlanders in Nederland. De illusionisten en de plannenmakers, de figuren die tot dusver de Indische zaak verknoeiden, vinden slechts steun bij zeer beperkte groepen van ons volk. Alle andere groepen, ongeacht hun politieke overtuiging, zouden indien zij de waarheid kenden als één man eef beleid steunen, dat Indië zou kunnen redden. De grote meerderheid van ons volk beseft instinctief, dat wij de Indische volken niet mogen prijsgeven aan de ontbinding, de verwording en de chaos, waarnaar zij hard bezig zijn te vallen. Een verstandig beleid, dat met de Indonesische ook de Nederlandse belangen veilig stelt, zou van de geestdriftige instemming van het grootste deel aller Nederlanders verzekerd zijn.

Deze twee redenen nu zijn zó sterk, dat zij ons moeten behoeden voor het geloof, dat het Indische treurspel ook als een tragedie zal eindigen en dat de zaken zich niet meer ten goede zouden kunnen keren.

Wij zullen er goed aan doen, dit vertrouwen zo stevig mogelijk te bewaren.

Wij moeten het geloof bewaren in een goede zaak, zelfs al schijnt het alsof zij verloren is. Wij mogen niet vergeten, dat de oorlog werd gewonnen omdat in Juni 1940 Churchill en rondom hem het Engelse volk, eenvoudig weigerden te geloven dat de strijd verloren was. Toen, in die herfst en winter van 1940, streden Churchill en de Engelsen alleen. Op het gehele Europese vasteland was alle verzet tegen Hitler gebroken; de Russen hadden nog hun bondgenootschap met de Duitsers; de Amerikanen streden nog niet mede. Dag en nacht klonk het uit honderd radiozenders tot de Engelsen: geeft het toch op, strijdt niet voort, Uw zaak is verloren. Churchill kreeg aanbiedingen van onderhandelingen, van bemiddeling, van vrede. Even onophoudelijk als de bommen vielen in het hart van Londen, even voortdurend klonk dat refrein: geeft het toch op, geeft U toch over, Uw strijd is verloren.

Maar Churchill en zijn Engelsen gaven het niet op. Zij streden voort. Britse steden stonden in vlammen, Britse schepen zonken bij honderden, Britse mannen en vrouwen en kinderen

werden door de bommenregen gedood — maar Churchill en zijn Engelsen streden hun strijd ook in het donkerste uur.

Zij hebben zich niet overgegeven aan wanhoop en twijfel. Maar ook niet aan illusies. Hun grote staatsman heeft in zijn vermaarde redevoeringen over een lange weg van bloed en tranen gesproken. Hij heeft, zelf hard en grimmig, zijn volk steeds de hardste en grimmigste realiteit doen zien.

En die kracht heeft de Engelsen de oorlog doen winnen. Die kracht van een staatsman en van één volk in hun gevaarlijkste uur heeft niet alleen de Engelsen, maar later de Amerikanen en de Russen en de wereld zelf de overwinning verzekerd op de boze machten van nationaal-socialisme en dictatuur. Dat thans voor de wereld althans dit kwaad bezworen is, dankt zij aan de geestkracht van één man en van één volk.

**Hier ligt, dunkt ons, de spiegel voor Nederland.**

**Al vallen geen bommen, al gieren de V-2's niet over de kust, al dreunen Duitse stappen niet langer door de straten, al loert**

**niet langer voor onze mannen het gevaar op elke straathoek — dat gevaar is voor Nederland thans even groot en even dodelijk als in de duisterste oorlogsjaren. Het gevaar, dat het Koninkrijk verloren gaat, is onloochenbaar. Het is tastbaar. Het omringt ons. Het komt er maar op aan, het te doen zien.**

**Het komt er op aan, het Nederlandse volk te doen begrijpen, dat het op het punt staat Indië te verliezen. Dat het daarmee niet alleen zichzelf tot armoede veroordeelt, doch dat het tevens jegens alle volksgroepen van Indië een plicht verzaakt. Het komt er op aan te doen begrijpen, dat wij die volken niet mogen overgeven aan de verwording, aan despotisme en aan willekeur en dat wij evenmin ons eigen volk de kans mogen ontnemen om door samenwerking beide landen, Indonesië en Nederland, op de weg naar herstel en wederopbouw te brengen.**

**En dan komt het er, met die harde realiteit voor ogen, tevens op aan het geloof te behouden in onze eigen roeping en het geloof, dat Churchill en zijn Engelsen de kracht gaf tot volharding, toen alles verloren scheen.**

## SIBOLANGIT

### Koninginnedag in een klein plaatsje op Sumatra

Het is Zondagmorgen, de morgen van de 31ste Augustus 1947. Uit de Nevelsluiers, die de bergtoppen om Sibolangit in de vroege morgen omhullen, breken de eerste zonnestralen door in rode pracht en oranjekleurig kondigt de nieuwe dag zich aan. Een dag, die voor miljoenen betekent een feestdag te zijn, deze 31ste Augustus, de verjaardag van H. M. de Koningin der Nederlanden.

In Sibolangit heerst op dat uur reeds een ongekende drukte en alles duidt er op dat er iets bijzonders gaande is.

Op militaire wijze brengen de troepen, gelegerd in Sibolangit, in de vroege morgen hun gevoelens van respect en eerbiedige hulde aan de hoge Landsvrouwe.

Zij staan aangetreden, de mannen die straks na de plechtigheid, ondanks de feestdag, hun soldatenplicht weer zullen vervullen tot herstel van orde en rust en... statig rijst de driekleur omhoog. Tegen acht uur trekt een ander schouwspel het oog. Een schouwspel dat door zijn ongewoonheid de aandacht gevangen houdt en doet vragen: wat er toch gaande is onder de reeds enige weken teruggekeerde bevolking van Sibolangit. In hun beste kleding gestoken stellen zij zich achter elkaar op en statig beweegt de stoet zich naar de Commandopost van de troepen in Sibolangit. Ernstig en waardig stellen de Karo-Batakkers zich rondom de Nederlandse driekleur op. Even wordt krijgsraad gehouden, even een heen en weer gepraat en dan wordt het stil. Er wordt een toon aangegeven, die door allen wordt overgenomen en dan klinkt in ontroerende ernst het Wilhelmus van Nassouwe, met Maleise woordklanken, een synthese, die een symbool betekent voor allen in Indonesië, die van goeden wille zijn. Het Nederlandse volkslied, spontaan gezongen door Karo-Batakkers, in woorden van dit schone eilandrijk. Voorwaar een manifestatie van de goodwill en dankbaarheid van mensen, onttrokken aan een wereld vol van voortgaande ontreding, intimidatie, leugen en moord. Van mensen, die bewust en tegelijk instinctmatig teruggrijpen naar het verleden, in verlangend herinneren van alles wat toen, ondanks het vele dat ongedaan bleef, bijdroeg tot levensvreugd en levensblijheid van het Batakvolk op de hoogvlakte.

Dan is het weer stil. Een jonge Batakker, een onderwijzer, neemt het woord en betuigt in geestdriftig spreken zijn dankbaarheid voor de bevrijding van en de bescherming tegen hun

landgenoten, die, verblind door de hartstochten van hun donkerste instincten, het leven voor hen maakten tot een eindeloze vlucht, een hel van angst en verdriet, van zorg en gebrek.

Dan treedt een eerbiedwaardig oud-volkshoofd naar voren. Oud, maar niet gebroken en ter introductie legt hij een medaille voor trouwe dienst en zijn papieren voor de Commandant neer. En hij verhaalt van de tijd, dat hij in Arnhemia werkzaam was en van het vele goede, dat onder de Nederlanders tot stand gebracht werd, om ten slotte te eindigen in een plechtige belofte, gedaan zoals hij zeide, onder de Nederlandse driekleur, dat hij en zijn huis zich in volle overgave tot medewerking en tot opbouw van het Batakland willen geven en met hem, de gehele bevolking van Sibolangit.

Een goedkeurend gemompel gaat door de rijen en een langzaam hoofdknikken geeft blijk van instemming. Nog anderen voeren het woord, die, na de ellende van Jappen- en Merdekajid geschetst hebben, eveneens de belofte afleggen van trouw en medewerking aan het Nederlandse streven tot verwerkelijking van een rechtsstaat, ook voor het Batakland. Een rechtsstaat in voorspoed en vrede, in veiligheid en vrijheid.

De commandant bedankt voor de aangeboden gelukwensen en wijst ten slotte op de enige weg die kan leiden tot voorspoed en welvaart in Sibolangit, nl. door zich in trouw en ijver met hart en ziel toe te leggen op de arbeid van iedere dag en spreekt de hoop uit, dat het land der Karo-Batakkers, zij het aanvankelijk door grote moeilijkheden heen, spoedig weer moge bloeien in oude glorie.

Het is voorbij.

Koekjes, sigaretten, sweets en borrels worden aangeboden met een gulheid, die een antwoord betekenen op de hartelijke en ernstige woorden van zoeven.

Alle terughoudendheid is plotseling weggevaagd. Ieder is blij en tevreden, want er was iets. Iets, dat met geen woorden is te benaderen. Iets, dat met geen brallende leuzen zich laat suggereren. Iets, dat duidde op een band die schijnbaar door-gesneden was, maar zich op deze feestdag opnieuw en duidelijk spontaan en echt, demonstreerde.

Dit symptoom geeft moed en bezieling voor de taak waarvoor we hier zijn en die zo vaak onvruchtbaar en ondankbaar schijnt door misbegrip en onverstand. Dit geeft eveneens gerechtvaardigde hoop op een uiteindelijk samenwerken in waardering en begrip voor elkaar tot heil van Indonesië. En in de verte zie ik een visioen van een bruine en een blanke hand, die elkaar stevig grijpen in het gretig bewustzijn van elkaar te willen en te moeten helpen en steunen in de moeilijke taak van opbouw van een nieuw Indonesië en in mijn hart klinkt de echo:

„Wilhelmus van Nassouwe, jang amat moelia  
Itoelah Radja kita di tanah Belanda”.

# OPBOUW IN INDIË

## Toekomst en Taak van de Plantentuin

In de reeks „Opbouw in Indië”, die wij in het vorige nummer begonnen zijn, past het artikel dat Prof. dr. L. G. M. Baas Becking, directeur van 's Lands Plantentuin te Buitenzorg, in de Ronde Tafel over deze instelling geschreven heeft.

Men weet, dat wij in de artikelenreeks „Opbouw in Indië” het licht willen doen vallen op alle constructieve, opbouwende arbeid, die ondanks alle moeilijkheden in Indië alweer verricht wordt. Die arbeid kan verricht worden — dit moge wel steeds worden bedacht — in die gebieden waar althans een minimum van orde en veiligheid bestaat dank zij de aanwezigheid onzer soldaten. Zouden die weg zijn, dan valt ook deze Plantentuin weer terug in de toestand van afschuwelijke verwaarloozing, waarin zij onder het Republikeins regiem verkeerde.

In zijn voorrede in de concept-verordening tot herstel van 's Lands Plantentuin 1940, heeft dr. van Mook gezegd, dat de kolonisatie (d.w.z. de werkzaamheid van de colonus, van de boer) in haar ontwikkeling verscheidene perioden kent: de exploratieve, de exploitatieve en de conservatieve. Tijdens de exploratieve periode wordt het land doorzocht, verkend en zijn natuurlijke rijkdom aangeboord. Alhoewel deze periode hier te lande geenszins beëindigd is, heeft de exploitatieve periode zich toch reeds lang ingezet: zij ging gepaard met een enorme bevolkingstoename. Gedurende de exploitatieve periode wordt het land steeds intensiever benut. Gebeurt dit echter niet doelmatig en zonder deskundige leiding dan leidt zulks tot onherstelbare schade. Het land kan ziek worden en sterven....

Dit is in grote gebieden op deze wereld geschiedt en hoe snel de wijzingen zich kunnen voltrekken wordt geïllustreerd door het feit, dat, door de enorme bevolkingsvermeerdering op Java in de laatste eeuw, vrijwel het gehele regenwoud in de vlakke werd gerooid. Dat zulk een gebeuren grote invloed heeft op de toestand van de ganse streek, behoeft wel geen betoog.

### De dreiging der woestijnvorming

Wij bevinden ons thans in het midden van de exploitatieve periode. Wat houdt dit in? De zorg, dat het land niet verziekt doch vruchtbaar blijft, voor ons en voor de geslachten die na ons komen. Deze zorg wil zeggen de inzet van de conservatieve periode. Wij denken hierbij aan het idee van Theodore Roosevelt en Gifford Pinchot, in het begin onzer eeuw, waardoor in de Verenigde Staten van Amerika ongerepte natuurgebieden werden omrasterd: "to preserve the eternal values for mankind."

Immers de door de mens overwonnen aarde komt in de exploitatieve periode onder de bijl, de ploeg, de betonnen deklaag van wegen en steden: er ontstaat kaalslag. Dit kan erosie, verarming en uitmergeling van de grond veroorzaken

hetgeen b.v. ook gebeurt als het bouwland verlaten wordt. Een recent voorbeeld hiervan is Amerika: waar de bevolking steeds meer in steden samenkomt, waardoor uitgestrekte gebieden bouwland verlaten werden. Het gevolg hiervan was woestijnvorming. Niet voor niets trekken de oudheidkundigen naar de woestijnen; want zij zijn de begraafplaatsen der oude culturen. Eens waren daar de vruchtbare akkers der oude landbouwstaten, van Turkestan, Mesopotamië, de Gobi, Eens was daar de weelde van Perzië, de glorie van Hellas, de macht van Rome en de vruchtbaarheid van het Heilige Land. De beschaving schreed verder, haar voetspoor was de woestijn. Plantentuin bolwerk der Conservatie.

### Plantentuin bolwerk der conservatie

De politiek nu die deze les der historie (woestijnvorming door ondeskundig en zorgeloos beheer van het land) ter harte neemt en die dus rekening houdt met het feit, dat de voortschrijdende omzetting van natuur in cultuur de mogelijkheid der verworping in zich draagt, deze politiek heet conservatie. Zij wil het evenwicht behouden tussen mensheid, bodem en plantendek. In dit verband dient men de betekenis te bezien van 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.

In een programma van landinrichting en planning, zoals vrijwel alle staten dit hebben ontworpen, zijn ook factoren opgenomen die niet direct van economisch belang zijn. Toch zijn deze factoren de kippen die de gouden eieren leggen of zullen leggen. Deze kippen moeten, zelfs in tijden van honger, liever niet geslacht worden. 's Lands Plantentuin is zulk een factor: Het is de tuin van het onderzoek, niet alleen naar hetgeen onmiddellijk te pas komt, doch ook van het onderzoek op de lange baan.

Het gehele complex van problemen besloten in de kringloop ontbossing — erosie — irrigatie — bezwaren, tot aan het stervend land toe, kan niet door eenkele specialisten worden opgelost. Die wondere stationnaire toestand, die sawah heet, kan nimmer ten volle worden benut, indien zij biologisch, geologisch, fysisch en chemisch niet begrepen is. En de sawah is nog niet begrepen.. de sawah is nog een probleem temidden van vele, vele andere problemen, die echter allen opgelost moeten worden omdat de toekomst van dit land en volk voor een groot deel daarvan afhankelijk is. Gecoördineerd wetenschappelijk onderzoek is het enige middel om voor dit land en volk een toekomst te veroveren en de dreigende gevaren te bezwaren. De Plantentuin dient met haar afdelingen steeds inniger contact te gaan onderhouden met alle andere instellingen van Natuurwetenschappelijk onderzoek. Dit wordt trouwens door vele werkers in deze instellingen begrepen; ook in hen leeft de wens in gecoördineerd verband te mogen bouwen tot heil van de wetenschap, hetgeen tevens zeggen wil tot heil van dit land en volk.

### Natuur eeuwige bron der vernieuwing

Een factor van belang in de conservatie is de natuurbescherming. Een vooruitziende en reële politiek mag nimmer over het hoofd zien dat de ongerepte natuur de eeuwige bron is van hoge menselijke en sociale waarden. Onze wouden, die zich aaneengesloten uitstrekken tot op de bergtoppen (hetgeen uniek te noemen is en waaraan Java dan ook haar bijzondere bekoorlijkheid dankt), zijn als schermboos en reserves van watervoorziening onontbeerlijk. Deze wouden te behouden en te beschermen, betekent de bouwkruin te behouden en de onderliggende vlakke te beschermen. Deze wouden te vernielen zou de zelfmoord van dit land betekenen. Hier is de natuurbescherming dus nog iets meer dan alleen maar meedoen aan hetgeen „nu eemaal internationaal gebruikelijk is. Het is het fundament waarop een landinrichtingsdienst en een planning moeten werken.

### Spectrum van nieuwe handelsgewassen

J. E. Teysmann — die van 2 Januari 1831 tot 22 Januari



De grote vijver in de Plantentuin te Buitenzorg

1869 aan de Tuin verbonden was als Hortulanus — die de grilligheid van het regeringsbeleid, zich uitende in spasmodische bevordering en verwaarlozing van onze belangen maakte, heeft hier in zijn eenzaamheid de schatten der aarde aan Java eigen gemaakt en zijn stempel gedrukt op dit land, door invoer van economische planten, laanbomen, siergewassen. En in de toekomst moet de Plantentuin de stempel drukken op het zich ontwikkelende oostelijke deel van dit eilandrijk. Want de bodem kan meer geven, veel meer. Reeds nu komt een stroom van planten en zaden binnen, gezonden door buitenlandse instellingen of ingevoerd door wetenschappelijke werkers, die, dank zij de instelling van studietoelagen, kennis konden nemen van de ontwikkeling der wetenschappen in andere landen.

Het is, voor dit agrarisch land, noodzakelijk om tot een volledig spectrum van gewassen te komen. De import van nieuwe handelsgewassen, zo energiek wederom ter hand genomen door Dr. F. H. Endert, heeft in een land waarvan 70% van de totale export uit plantenproducten bestaat, geen excuus van node - wij staan in dit opzicht voor een onzekere toekomst en hoe meer verscheidenheid mogelijk is voor de toekomst, des te meer kans heeft dit land op welvaart.

Ook de volksvoeding vraagt dringend om herziening. Er dient een einde gemaakt te worden aan het eiwitminimum, dat de oorzaak is van zoveel ellende. Dat hierin het visserijonderzoek, dat ook in Makassar met enthousiasme begonnen is een grote rol zal spelen, is duidelijk.

### Wetenschappelijk samenspel

Gij zult u afvragen lezer, waarom ik, sprekende over Plantentuin, tevens gewag maak van allerhande diensten, zoals die der Visserij, van het Boswezen, van de Bodemkunde, van Land- en Tuinbouw, van de „Plant-introduction” enz.? Omdat al deze diensten wezenlijk samenhangen met de instellingen van de Plantentuin en omdat ik hoop dat deze samenhang tot een hecht en sterk gecoördineerd en welbewust verband moge groeien. De wereld is in grote nood. Er is een behoefte aan een groots constructief plan, waarin alle wetenschappelijke instellingen hun plaats bezetten zullen om gezamenlijk de nood te lenigen en de strijd om het bestaan tot een overwinning te maken. Ik doel dus op „teamwork”, op georganiseerd samenspel.

### De Plantentuin der Gemeenschap

Uit het voorgaande volgt, dat 's Lands Plantentuin nimmer meer alleen wil blijven staan, dat ze tot dienst en raad van anderen wil arbeiden en zo zij zich afzijdig moet houden, dit zal gebeuren ter wille van de gemeenschap. Problemen, waarvan de bestudering een langere tijdsduur vergt, vallen onder deze laatste rubriek.

Door ons in dienst te stellen van de gemeenschap, zullen wij veel werk moeten doen waarvan men zich vroeger zou hebben onthouden. Maar uit de studie van de behoeften der maatschappij zal de zuivere wetenschap veel inspiratie puen. Tot dusver was de geleerde min of meer eenzaam, omdat hij in de gelukkige omstandigheden verkeert zo'n grote voldoening in zijn werk te kunnen vinden. Daardoor bekeek hij de problemen der wereld, de politieke en de economische, te veel uit de verte, alsof ze hem niet raakten! Doch vooral de laatste 7 jaren hebben het doorslaggevend bewijs geleverd, dat ze hem wel raakten! Want de wereld liet hem niet rustig arbeiden in de stilte van zijn laboratorium. Het is dan ook zeker dat het sociaal besef der geleerden thans is ontwaakt! Dit is lastig voor henzeiven en lastig voor de anderen. Voor henzeiven, omdat zij nu ook willen meedoen en zich niet meer kunnen vergenoegen met het maken van speegood voor de anderen. Thans willen zij er ook zelf mee spelen: hetgeen lastig is voor de anderen, omdat zij deze inmenging niet gewend zijn. Ik vrees, dat de geleerden hoe langer hoe lastiger zullen worden op dit punt van medezeggenschap. En ik hoop het ook! Want de meeste moeilijkheden waarvoor de wereld thans staat, kunnen niet opgelost worden door sociaal-economische ambities en ontketening van politieke hartstochten. Zij kunnen alleen opgelost worden in de rustige denksferen der natuurwetenschap.

### Doet mee!

Hoe staat de geleerde ten opzichte van de politieke ontwikkeling? Het antwoord is eenvoudig. De geleerde steit geen problemen omtrent ras en natie. Hij eerbiedigt alleen de waardigheid van de wetenschap en wil dat alleen bevoegden en deskundigen leiding nemen. Want de verantwoording die de dienaren der wetenschap dragen, is te groot om te dulden dat uit welke overwegingen dan ook aan de internationale academische status van de werkers zou worden getornd. De wetenschap dient vrij te blijven van het manoeuvreren der politici.

Op de weinige plaatsen waar wij hier te lande konden arbeiden, zijn wij begonnen. Aan onze Indonesische vrienden roepen wij toe „doet mee”. Laat ons niet te lang confereren, laat ons tot daden komen. Laat ons werken! Want dit land wordt zeker niet gediend door de periode der „vooravonden”, die nu reeds twintig maanden duurt, nog langer voort te zetten.

## EEN VOLK KRIJGT VOEDSEL

De Nederlandse militairen zorgen niet alleen door hun waakzaamheid, dat in Indië opbouwend werk althans in de bevrjide gebieden mogelijk is, maar zij doen daar ook zelf aan mee. Er zijn streken, waar de bevolking zeer ondervoed bleek te zijn en daar zijn het de soldaten, die voor voeding zorgen.

In het Tangerangse ligt temidden van uitgebreide sawah-complexen en maisvelden het plaatsje sepatan, vroeger het centrum van weivarende en grote dessa's. De weivarende thans verdwenen. Kampokkers en pemoedabenden hebben de rijstschuren gepiunderd, het vee gestolen, de huizen verbrand en het volk tot een dusdanige graad van armoede gebracht, dat het uitgenongerd, vervuld en verzwakt niet meer in staat is de sawah's naar behoren te bewerken en van gras en boombladeren heet moeten leven.

De pemoedabenden werden verjaagd en de mannen van 11 R.I. die in deze gebieden de orde en rust weer hebben teruggebracht, hebben eerst geprobeerd met eigen midde-len de nood te lenigen. De ontberingen van het volk waren echter zo tairijk, dat de hup van de voor dit werk zeer gespecialiseerde instanties moest worden ingeroepen. Maandag 29 Sept. werd deze vreedzame actie ingezet. Onder commando van dr. Nanning gingen verpleegsters en helpers van het Basis Commando, het Kode Kruis en de Dienst voor Volksgezondheid met medicijnen en kieren naar Sepatan om het volk aan het eerst nodige te helpen, n.l. het uitreiken van kleding en de verstrekking van voedsel en medicijnen. Uit de keuken kwamen grote drums met gekookte djagoeng en bonensoep met vlees. Van de vorige avond 11 uur zijn de koks, korporaal H. van der Veide uit Liempde (Boxtel), korporaal r. van der Griendt uit Orten (N.B.) en soldaat Eilander uit Twello (G.) bezig geweest om het eten op tijd klaar te krijgen. Boodschnappers gingen de dessa's in om het volk te waarschuwen en binnen een half uur stonden honderden en nog maas honderden behoeftigen meest vrouwen en kinderen, allen in lompen genud, in de rij om genolpen te worden. Vreemd was het, dat er zo weinig mannen aanwezig waren. Als verklaring voor dit gebrek aan belangstelling gaf men ons, dat de mannen nog op het veld aan het werk waren.

Het ging aan de lopende band. Eerst kwamen de ongelukkigen bij dr. Nanning om gemedicineerd te worden. Met de matariapatienten ging het onderzoek viug. Elke patient kreeg een zakje met kinnetabletten voor de eerstvolgende vijf dagen. De eerste tablet moest onmiddellijk worden gesikt. Uiteraard gaf dit tal van moeilijkheden, vooral wanneer dr. Nanning met veel beleid een klein kind trachtte te helpen. De wondgevallen werden door een verpleegster geholpen. Tropische zweren, huiduitslag en schurft. Ook hier ging het niet altijd even makkelijk. Soms moest hardhandig worden opgetreden, zoals bij een oud vrouwtje met een grote tropische zweer, waar met veel pijn de wond werd gereinigd. Een moeder met haar kind kwam, een baby van nog geen jaar oud. Een klein wurm met een door honger en ziekte oud gezichtje. Men kon het geen menskind bijna meer noemen. Hier hieup geen medicijn meer, hier moest op een andere manier worden ingegrepen. Gelukkig was de moeder verstandig en stond zij toe, dat haar kind meeding naar het hospitaal. Niet zo verstandig was de moeder, die met een tweeling aan kwam lopen, twee kinderen van misschien vijf jaar oud, vervuld en uitgemergeld, en met door oedeem dikke buikjes. De moeder was bang, dat zij de kinderen niet meer terug zou zien en stond niet toe, dat dr. Nanning de stumpers meenaa naar Batavia. Ook waren veel ogziekten, staar en trachoom. Een meisje ging mee. Door operatief ingrijpen kon zij misschien nog geholpen worden.

Veel vrolijker ging het toe bij het uitreiken van kleding en bij de grote drums met eten. Soldaat Gerrits uit Valkenswaard kwam met zijn trekharmonica voor de stemming zorgen. Zielsgelukkig trokken de behoeftigen hun oude rommel uit om daarvoor in de plaats spinternieuwe sarongs en baadjes te krijgen. De kinderen, de jongens van de meisjes gescheiden, kregen kruppakjes of jurkjes. Niet inleveren betekende geen nieuwe kleren en aarze end werd dan ten sotte de gonjezak of de aan flarden gescheurde kain op de brandstapel geworpen. Bij de eetafdeeling kreeg een ieder een mokvol djagoeng en soep. Begonnen om negen uur, was men tegen half twee klaar met het afwerken van de grote stroom. In totaal had men te Sepatan ongeveer 3000 behoeftigen geholpen. Er was echter nog eten over en dit moest uitgedeeld worden. Van Sepatan ging het daarom naar Kramat aan de kust.

Het volk van Kramat heeft onder het republikeins bestuur niet zo geleden als het volk van Sepatan. Alhoewel armoedig gekleed, hebben de mannen, vrouwen en kinderen van de visvangst goed kunnen leven. Wel hebben veel kiapperbomen door het gebrek aan groente hun toppen moeten verliezen.

Het uitdelen van voedsel aan de bevolking van Kramat duurde niet lang. In drommen kwam het volk opzetten om de djagoeng in ontvangst te nemen. De bonensoep met vlees kon hun goedkeuring niet wegdragen, niet om de bonen, doch om het vlees. Een oude hadji vertelde ons, dat het volk zo gewend is aan vis, dat het geen vlees eet.

# Nieuw-Guinea

## en de Nederlanders

Het gaat niet goed inzake Nieuw-Guinea. Er zijn vele plannen, er zijn vele mogelijkheden, maar het gaat niet goed. Dit zijn de feiten:

onder tienduizenden Indische Nederlanders bestaat groter belangstelling voor Nieuw-Guinea dan ooit; er is een stille hoop, dat hier een tweede vaderland gevonden kan worden; metterdaad heeft men zich bij alle onderhandelingen van Nederlandse zijde de status van Nieuw-Guinea nog voorbehouden;

men heeft echter nog maar bitter weinig ondernomen om tot een regeling te komen.

Nieuw-Guinea heeft geen status; er zijn een aantal bestuursposten; er is het Hollandia-complex; er is een minimaal-klein aantal Nederlandse bestuursambtenaren - en er is de hoop en het verlangen in duizenden harten van Indische Nederlanders.

Nu zullen dan half November de heren Ir. A. F. Wehlburg en N. Klay, hoofdingenieur en ambtenaar bij het departement van Sociale Zaken te Batavia, zomede mr. Roovers, wnd. hoofd van de afdeling transmigratie en emigratie van dat departement, vergezeld van andere deskundigen naar Nieuw-Guinea vertrekken voor onderzoekingen. Eerstgenoemde was daar reeds eerder en zo werd in Juli een vraaggesprek voor Radio-Batavia met ir. Wehlburg gehouden, waarvan wij hieronder nog iets vermelden.

**Vraag:** Meneer Wehlburg, ik heb vernomen, dat in Juni enige deskundigen van uw afdeling naar Nieuw-Guinea zijn vertrokken ter voorbereiding van uw exploraties aldaar ten behoeve van kolonisatie door Nederlanders.

**Antwoord:** Ja, althans van ons Departement. Dat is nu pas kort geleden opgericht. De afdeling transmigratie en Emigratie bestaat pas een paar maanden.

**Vraag:** Waarvoor gaat dit eerste onderzoek eigenlijk?

**Antwoord:** Direct realiseerbare mogelijkheden waarvoor wij natuurlijk gaan naar de streken waarvan al wat meer bekend is, waar havenaccommodatie is, waar wegen zijn en afzetmogelijkheden bestaan. Daarbij hadden wij in de eerste plaats gedacht aan de Vogelkop, in verband met de activiteit van de Nieuw-Guinea Petroleum Mij in dit schiereiland. In de snavel van die Vogelkop ligt het plaatsje Sorong van waaruit door de N.N.G.P.M. een weg wordt aangelegd naar de olievelden in het binnenland. Dan gaan wij naar Manokwari waar reeds een 40-tal kolonisten zitten, die voortgeholpen moeten worden en ten slotte naar Hollandia.

In de buurt van het vliegveld, dat op een 48 km. van de basis Hollandia is aangelegd en wat dieper het binnenland in lijken voor ons doel geschikte terreinen te liggen. Als het enigszins kan, zullen wij in de gelegenheid worden gesteld door luchtverkenningen een betere indruk te krijgen omtrent het achterland van deze plaats en de mogelijkheden tot openlegging daarvan en van de Vogelkop, dan uit de schaarse gegevens die ons nog ter beschikking staan, mogelijk is.

**Vraag:** Wat bedoelt u met openlegging? Wegenaanleg?

**Antwoord:** Onder meer wegenaanleg maar dit begrip openlegging omvat veel en veel meer. Voor een goed begrip daarvan moet ik u even iets vertellen omtrent de manier waarop wij de zaak zullen aanpakken. Het grote publiek denkt gewoonlijk, dat kolonisatie betekent, dat groepen mannen met bijlen en schoppen het oerbos intrekken om elk een stuk te ontginnen, een boerderij op te zetten in moeizame strijd tegen de rimboe. Als wij het zo doen is mislukking zeker, omdat dit een veel te zware taak legt op de schouders van de voortrekkers en een veel te groot risico. Vóór dat wij tot kolonisatie van een bepaald terrein kunnen overgaan moet de betrokken streek geschikt worden gemaakt voor normale Nederlandse volksvestigingen. Het hele complex van werken en maatregelen dat daarvoor nodig is, noemen wij de openlegging. Dat omvat niet alleen de aanleg van technische werken als wegen, aanleg van werken ter bestrijding van malaria, bouw van alles wat er aan tijdelijke gebouwen nodig is om de pioniers onder te brengen; voor sociale zorg en welfare, voor magazijnen en kantoren en medische verzorging, scholen, ziekenhuizen en gelegenheden voor recreatie, maar ook de ontginning van grote terreinen voor voedsellandbouw.

**Vraag:** U gaat dus met boeren beginnen?

**Antwoord:** Zo moet u dat niet zien. Het voedselvraagstuk is te belangrijk dat wij dat aan individuele kolonisten kunnen overlaten, dit heeft de praktijk wel uitgewezen. Neen, dit worden ondernemingen waar in georganiseerde arbeid zal worden gewerkt en waar tevens de mensen voor deze landbouw worden opgeleid. Hoofdzaak voor deze ondernemingen is het produceren van voedsel, in de eerste plaats voor eigen gebruik, maar daarnaast zullen met diverse gewassen proeven worden genomen, ter bepaling van de beste opzet voor de landbouwbedrijven. Zo wordt in de praktijk een inzicht verkregen in al wat voor een goed opgezet boerenbedrijf in de betrokken streek nodig is. Zodra hieromtrent voldoende be-

kend is kan tot uitgifte van kavels van die ondernemingen worden overgegaan aan diegenen die zich, eveneens in de praktijk, daarvoor geschikt hebben getoond.

**Vraag:** Hoofdzaak is dus wel de landbouw?

**Antwoord:** Neen, we hadden het over de productie van voedsel als de meest belangrijke behoefte van de duizenden, die bij de openlegging werken. Veeteelt en visserij zijn zeker even belangrijk en wij zullen ook reeds direct overgaan tot de stichting van vele andere bedrijven.

**Vraag:** Wat voor bedrijven zijn dit dan?

**Antwoord:** Alles wat er nodig is om in eigen behoeften van de Pioniers te voorzien en dat is heel wat. Ik wil daarbij direct wijzen op onze grote behoefte aan deviezen. Waar en zo spoedig het maar enigszins mogelijk is, zullen wij bedrijven stichten gericht op export of op besparing van deviezen. Dan denk ik aan de bedrijven nodig voor de voorziening in bouwmaterialen en voor onderhoud en herstelling van de vele machines en transportmiddelen, die wij bij deze sterk gemechaniseerde arbeid nodig zullen hebben. De openlegging van Nieuw-Guinea is technisch gezien nog wel een grotere taak dan de Zuiderzee-werken en daar komt heel wat bij kijken aan bouwnijverheid en wat daar weer zijdelings mee in verband staat. Maar daarnaast komen vele grotere en kleinere bedrijven die wij voor het normale leven nodig hebben, van electriciteitsbedrijven tot bioscopen, ijsfabrieken, slagrijen en winkeltjes toe. Doel is bepaald zo spoedig mogelijk te komen tot een normale gemeenschap.

**Vraag:** Al deze bedrijven worden dus als Overheids-bedrijven opgezet?

**Antwoord:** Als Pionier-bedrijven, dat is geheel iets anders. Ze worden weliswaar door de Overheid opgericht en georganiseerd maar bepaald met de bedoeling het particuliere initiatief zoveel mogelijk in te schakelen en armslag te geven. Wij hebben de volle medewerking, het inzicht en bedrijfsinstinct van al die duizenden nodig om dit werk goed te laten verlopen. Daarvoor is het bepaald nodig, dat de ondernemer, klein of groot, zoveel mogelijk volgens eigen inzicht kan werken en winst kan maken. Slaagt het bedrijf, dan kan hij het op de een of andere wijze overnemen. Hierdoor bereiken wij dat er tegen de tijd, dat de eigenlijke volksvestiging begint een aantal bedrijven bestaan. De kolonisten komen dan wel in een nieuw land, maar het economisch geraamte is al aanwezig en bovendien krijgen de nieuwelingen steun van reeds gevestigde en geslaagde pioniers.

**Vraag:** Die Pioniersbedrijven spelen dan wel een belangrijke rol.

**Antwoord:** Ja, een zeer belangrijke, er zit eigenlijk veel meer aan vast, wat voor de opzet van de eigenlijke kolonisatie uiterst belangrijk is maar het zou te ver voeren daarop in te gaan.

**Vraag:** En dat geheel wordt gedreven door de pioniers. Die krijgen dus de eerste en de beste kansen.

**Antwoord:** Dat mag dan ook wel, zij hebben de spits afgebeten en verdienen ook het loon daarvoor.

**Vraag:** U sprak over een speciaal geëigende organisatie voor die pioniers. Hoe hadt u dat gedacht?

**Antwoord:** Dat is nog niet geheel in kunnen en kruiken. Wij denken voor de ongeschoolde arbeid aan een op militaire leest geschoede organisatie. Dit lijkt voor het eerste werk, als wij nog tegenover de rimboe staan wel het meest geëigend en bovendien het meest geschikt om de krachten, die bij de demobilisatie hier vrij komen in op te nemen. Maar zoals ik zei, daar zijn we nu net mee bezig en daar kan ik op het ogenblik nog niet veel van zeggen.

**Vraag:** Het is een zeer groots werk, met hoeveel man denkt u dit jaar te beginnen?

**Antwoord:** Het is inderdaad een zeer groots werk, maar ik moet waarschuwen, dat het ook groots moet worden aangevat. Met kleine middelen en voorzichtig peuteren komen wij er niet, daarvoor is Nieuw-Guinea een te moeilijk land. Al wat wij van dit land weten, wijst daarop, het zal een krachtsinspanning vorderen, waar ons gehele volk achter staat, anders lukt het niet. Met hoeveel man wij dit jaar gaan beginnen en of wij dit jaar kunnen beginnen hangt geheel af van de resultaten van onze eerste exploraties, die wat het seizoen betreft nog net op tijd komen. Wij zoeken daarbij, zoals ik al zeide, naar direct realiseerbare mogelijkheden. Natuurlijk zijn dit kleinere mogelijkheden en moet u dit nog niet zien in het grootse verband dat ik u zojuist schetste. Wij krijgen door de stichting van enige kleinere bedrijven waaraan reeds thans direct behoefte bestaat, de gelegenheid onze ideeën te toetsen, en daaraan de laatste hand te leggen, voordat het eigenlijke grote werk begint en dit is wel zeer belangrijk. Het land en het klimaat zijn nu eenmaal zoals ze zijn, daar kunnen wij weinig aan doen, maar wat wij wel geheel in de hand hebben, is de methode waarop wij de zaak aanpakken en die moet dan ook het beste zijn wat wij er van kunnen maken.

# VERENIGINGSNIEUWS

## LEDEN, WERFT LEDEN!

Een brief van de heer C. H. W. van der Ven, die zich met propaganda voor onze vereniging bezighoudt, begint met het volgende citaat uit de rede van onze voorzitter, de heer Welter, op de Landdag te Hilversum:

„Wij hebben zo vele jaren lang gearbeid, geduldig en volhardend aan het versterken van de banden, die tussen Nederland en Indië in de loop der eeuwen zijn ontstaan. Versterking langs de weg van beter begrip en meer kennis en daardoor meer waardering over en weer, die ten slotte de enige band is die blijvend kan zijn, omdat hij ontstaan is uit het beste, wat in 's mensen gemoed leeft: uit kennis geboren waardering van de ene mens voor de andere, van het ene volk voor het andere”.

De heer Van der Ven, Elzenlaan 25, Hilversum, doet naar aanleiding daarvan een beroep op al onze leden. Het behoud der banden, waarvan de heer Welter sprak, eist daden van U persoonlijk. Er is strijd en arbeid nodig. Wij zullen moeten getuigen van de grote opvatting van onze taak. Nog immer geldt ons devies: Oost en West en Nederland, krachtig door het Rijksverband.

Leden van „OOST EN WEST”! Zet mede Uw schouders onder deze arbeid, de taak van een juiste voorlichting over de Indië

### Afd. Amersfoort

Op 18 October gaf de afdeling voor leden en introducés een „gezellige avond”. Openingswoord van de voorzitter, vier Zwitserse films, na de pauze een gevarieerd program van samenspraken, zang, muziek en een één-acter, alles samengesteld en uitgevoerd onder leiding van de heer H. v. d. Vegt. Dit alles had veel succes. In samenwerking met de Reisvereniging en het Nut werd 22 October een „K.L.M.-avond” gehouden. De heer Leendertz sprak over de KLM onder het motto „hoed af voor het verleden, jas uit voor de toekomst”, waarna twee korte kleurenfilms werden vertoond en na de pauze de kleurenfilm „Amsterdam—Batavia”.

### Afd. Bussum

Een geestdriftig gezelschap bracht 22 October een bezoek aan het Indisch Instituut te Amsterdam, waar een lezing werd gehoord van de heer F. Wagner en Balinese en Javaanse dansen werden vertoond door Indra Kamadjojo. Elke afdeling van Oost en West moest eens per jaar een bezoek brengen aan het Indisch Instituut te Amsterdam!

### Afd. Deventer

Rectificatie. In samenwerking met het Indisch Landbouwmuseum wordt door dr D. C. Geijskes, entomoloog te Paramaribo, een voordracht gehouden over de Landbouw in Suriname op Maandag 10 November a.s., om 8 uur, in de hoorzaal van M.S.T.L.

### Afd. Dordrecht

Lezingen en films. Op Woensdag 12 November zal de heer H. 't Hoen in Hotel Ponsen een lezing met lichtbeelden houden over „Hoe ik Indië terugzag in 1938”. Voor de pauze houdt mevr. T. van Gendt een causerie over Het leven der Hollandse vrouw in Indië. Begin: 8 uur, toegang voor leden gratis. Op Dinsdag 2 December zal in Hotel Ponsen een gekleurde smalfilm worden vertoond welke in opdracht van de afd. 's Gravenhage in 1946—'47 in Suriname werd vervaardigd.

### Afd. Enschedé

Opstellenwedstrijd. Door de Inspectie van het L.O. werd in samenwerking met het Indisch Instituut in het afgelopen schooljaar een tentoonstelling over Sumatra gehouden. Om de belangstelling hiervoor aan te wakkeren heeft onze afdeling hieraan een opstellenwedstrijd verbonden met als beloning een excursie naar het Indisch Instituut te Amsterdam. Op 11 October werd deze met 28 prijswinnaars van verschillende scholen gemaakt. Het bestuur meent, dat van deze eerste tocht veel propagandistische kracht uitgaat. In het kader der ledenwerfactie werd een circulaire verzonden. Ds. J. H. Sillevius Smit hield voor een geboid auditorium zijn lezing over de Marine en de Mariniers. Op 24 November spreekt mr. Van balen over de Nederlandse Antillen. Met lichtbeelden.

aan het Nederlandse volk en doet dat onder het motto: „INDIE KENNEN IS INDIE LIEFHEBBEN”, dat nog steeds Uw richtsnoer dient te zijn. Voor het volvoeren van deze taak zijn niet alleen Uw hoofdbestuur en afdelingsbesturen, maar zijt ook Gij ten volle verantwoordelijk, bedenkt dit wel!

Vormt dan in overleg met Uw afdelingsbesturen ter plaatse een comité van actie ter werving van nieuwe leden. Praat met Uw burenen en overburen in eigen straat of laan of waar dan ook en overtuig ze van de noodzakelijkheid van één front der Kon. Ver. „OOST EN WEST”. Geef na lezing het Orgaan in handen van hen, die onze Vereniging nog niet kennen. Doet wat Uw hand vindt te doen! Teleurstellingen zijn daarbij niet uitgesloten. Laat U daardoor niet ontmoedigen, maar houdt koppig vol en dan komt de winst, de voldoening van Uw arbeid ongetwijfeld.

Ruimt uit de weg het dwaze praatje als zou onze Vereniging zijn een „Indische Club”, waarin alleen oud-Indischgasten geduld worden. „OOST EN WEST” staat voor ieder open, zowel in Nederland als in de Overzeese gebiedsdelen.

Slechts bundeling van krachten kan het uiteindelijke doel van onze Vereniging benaderen.

De nummers 1, 2, 6, 7, 8, 14, 15, 16 en 18 van ons orgaan (lopende jaargang) zijn uitverkocht. Wij doen bij deze een beroep op de leden om eventuele overtollige exemplaren van deze nummers aan onze administratie, Dr. Kuiperstr. 5, den Haag, te willen toezenden ten gerieve van hen, die de jaargangen van onze publicaties verzamelen, doch daarvan enkele nummers missen.

### Afd. Heerlen

„Tanah Sebrang”. Maandag en Dinsdag 6 en 7 October vertoende onze afdeling samen met Limburgs Thuisfront in de stadsschouwburg Mannus Franken's film „Tanah Sebrang”. In totaal woonden 645 bezoekers de voorstellingen bij. De film duurde niet 1¼ uur, zoals was aangekondigd, maar een uur. De muziek en de natuuroptnamen waren fraai; een ernstig bezwaar vormt het ontbreken van een verklarende Nederlandse tekst.

### Afd. Leeuwarden

Lezing over Suriname. Op 20 October sprak de secretaris van Den Haag, de heer J. G. A. van der Upwich over „het gebiedsdeel Suriname”. Een boeiend en leerzaam betoog, waarin een beeld werd gegeven van de rassen, zeden en gewoonten en de economische toestand. Na de pauze werd de mooie kleurenfilm vertoond. Voorzitter J. W. Geesink dankte de spreker voor de leerzame avond.

### Afd. Nijmegen

Lezingen. Maandag 27 October werd een lezing gehouden door prof. G. Gonggrijp uit Rotterdam over „Het economisch herstel van Indonesië”. Op Dinsdag 25 November te 8 uur 's avonds wordt in de kleine zaal van het Concertgebouw de Vereniging een lezing gehouden door mr W. J. van Balen over „Suriname en Curaçao, mede in verband met de huidige situatie”. Met lichtbeelden.

### Afd. Schiedam

Causerie-du Croo. Op 9 October hield de heer M. H. du Croo uit Aalten een causerie, die grote bijval ondervond. Het gehoor heeft genoten van de voordracht, waarin een beeld gegeven werd van het vredeswerk in de afgelegen buitengewesten, hoe daar in de lijn van de politiek van onze eminente Van Heutz gebieden werden opgebouwd, waar tyrannie, afpersing, willekeur en verwaarlozing plaats maakten voor orde, recht, volksverzorging en welvaart.

### Afd. Utrecht

De lezing van Mary Pos zal niet plaatshebben op 14 November, maar op Dinsdag 25 November te 8 uur in het Botanisch Laboratorium, Lange Nieuwstraat 106.

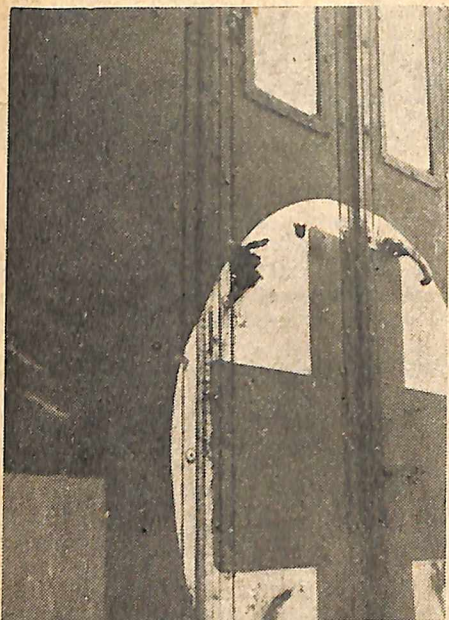
### MALEISE LESSEN

Onderstaande leden hebben zich aangemeld voor het geven van Maleise lessen. Voor condities enz. gelieve men zich rechtstreeks met deze leden te verstaan:

A. Bakker, Crayenestersingel 25, Heemstede;  
A. van Dijck, Diependaalselaan 9, Hilversum;  
O. Horst, Anna van Burenlaan 52, Haarlem;  
Ch. J. C. Nagel, Alex. Hegiusstraat 23, Deventer;  
H. Rosier, Ooievaarlaan 24, Den Haag (tel. 392573);  
J. Ph. Voorbrood, Reeuwijk (Z.-H.);  
C. F. IJspeert, Stephensonstraat 22, Den Haag.  
J. W. van den Heuvel, Sophialaan 23, Hilversum.

(Zie verder pag. 18)





Een Rode Kruis Ambulancewagen werd op 30 September nabij Djatibarang door de republikeinen met mitrailleurs onder vuur genomen.

Het blijft, naar onze stellige overtuiging, onze plicht te **BLIJVEN** vertellen van het leven en werken onzer Nederlandse soldaten in Indië. Op hun waakzaamheid rust alles; slechts door hun aanwezigheid zal opbouw mogelijk zijn — ALS zij mogelijk zal blijven. En wylhaast iedere dag geven in Indië Nederlandse soldaten hun jonge leven. Het minste wat wij doen kunnen is, thans zo goed mogelijk voor hun te zorgen, en straks als zij terugkomen eveneens. En aan hetgeen zij in Indië beleven onze aandacht te geven.

Hier volgen uit hun blad „Wapenbroeders” een twaantal verhalen van soldatenleven, door soldaten verteld.

### Drie doden

Het is twee uur in de nacht, wanneer het kamp wordt opgeschrikt uit de slaap. Van dichtbij klinken scherpe schoten. Als we buiten komen, is het vuur in alle hevigheid ontbrand. Aanvankelijk denken we aan een gevecht tussen een eigen patrouille die nog in het terrein zit en de vijand, maar al gauw komen we achter de waarheid. Er wordt een aanval ondernomen op de stelling aan de Oostzijde van ons langgerekt kamp. Onder luid geschreeuw komt de aanvaller opzetten. De patrouille die de vijand op korte afstand voorbij ziet trekken, kan geen vuur uitbrengen, daar zij tegenover onze eigen troepen zit. Met lichtsignalen weet zij de tegenover haar zittende mensen van haar aanwezigheid op de hoogte te brengen en trekt daarna zo om, dat zij op de flank van de aanvallers komt. Hier kan zij de vijand aanpakken. Terwijl een lichtbom de omgeving in een helder schijnsel zet, ratelen de mitrailleurs en stens van twee zijden over de sawah's waar de vijand die tot vlak onder de stellingen is gekomen, de volle laag krijgt. Denderend slaan de mortierbommen tussen hen in. Het vuren houdt op, de belager is afgeslagen. Dan, plotseling, breekt aan de andere zijde van het kamp de hel los. Ook hier komt de bende onder uitstoten van allerlei onverstaanbare klanken opzetten. De wijze waarop de aanval wordt ingezet, duidt ongetwijfeld op de aanwezigheid van Jappen of Brits-Indiërs. Snel rukt een versterking op naar het bedreigde punt: Lang en hevig wordt er geschoten. Dan, in het hevige van het gevecht, komt hijgend de sergeant-majoor aanrennen: „Hospitaalsoldaten naar voren! Snel, er is geen tijd te verliezen!” Het ratelen en knetteren wordt minder, tot het geheel verstomt. In de verte ronkt een jeep en komt langzaam nader. In het donker van de nacht brengen wij eerbiedig onze groet. Driemaal rijdt hij zo deze tocht van de voorste stelling naar het geïmproviseerde hospitaaltje. Dan staan wij bij de levenloze lichamen van drie onzer kameraden. „Dum-dum!” Wat moet er van de zogenaamde „vrijheid” terecht komen, wanneer die bevochten wordt met zulke wapenen? Volgens de later binnenvallende berichten heeft de vijand zware verliezen. Onder de doden bevinden zich enkele Jappen. Op ons appèl missen we er drie. We zullen hen nooit vergeten. Zij gaven het hoogste wat zij konden geven, hun jonge leven.

### Merdeka-moreel

Woedi was een Merdeka-held omdat hij een Chinees had vermoord, maar bij het zien van een tank verdween zijn moreel. Woedi zat mistroostig op zijn „klobot”, te kauwen en keek met een vreemde blik naar de twee geweren, die voor hem tegen de hut stonden: de hut, waarvoor hij op wacht zat. Adeojo lag te slapen op het matje van de Chinees, die ze vandaag uit de kampong „geëpakoeërd” hadden. De duisternis begon neer te glijden over de sawah, de klapperkronen en de hutten en Woedi werd bang. Hij hoorde in de verte in de richting van de stad een trein fluiten — bij de blanda's. Even trok Woedi zijn mond in een grimas. Was de repoeblik niet machtig? Hadden ze vanmiddag die Chinees niet half lam geslagen, omdat hij met de blanda's meedeed? En wat deed hij vanmiddag? Niets! Huilen, de andjing. En ampoen, toean soldadoe! Hoor je dat: toean soldadoe. Zo was het nu eens goed hè: toean! Hij spuwde zijn strootje weg en voelde eerst met de hand naar de

# het Leven onzer soldaten

handgranaat aan zijn zij en toen naar het dik pak geld van de Chinees. Ja, ja toean.... De nacht kwam, met een zwijgende donkerte. Woedi zag niet veel meer en hij begon al een beetje te huiveren. Daar hoorde hij die vervelende stoomfluit alweer. Bah, als de blanda's nu eens kwamen.... Ach nee, die zouden niet durven en er zaten te veel bommen onder de weg. De blanda-tanks zouden allemaal de lucht in vliegen. De radio had ook gezegd dat hun tanks maar van hout waren! Hij lachte. Hij zou met zijn handgranaat een hele rij van die houten wagens kapot gooien — als ze kwamen. Hij kreeg plotseling een gevoel van spijt: „die Nicahonden zouden wel niet durven komen”. Hij knikte tegen zichzelf in het donker, maar staakte die bezigheid, om het hoofd met een ruk op te heffen. Daar, daar kroop iets over die ingestorte hut! Woedi greep een geweer en zijn klewang en sloop naar de donkere hoop wanorde, die vanmiddag nog hut was geweest. Een grote, moedige stap en hij had de gedaante in de nek beet, die een rauwe kreet gaf. „Stil hond. Aah ja, ben jij teruggekomen, om Woedi mati maken, nietwaar hond!” Een arm zwaaide, stak één seconde scherp af tegen de sterrenlucht. Toen klonk een zachte, krakende slag en het hoofd van de Chinees, die nog iets tussen de brokstukken van zijn hut was komen zoeken, rolde met een zware bons weg tussen de versplinterde planken.... Toen ging hij met sluipende passen terug naar de hut. Adeojo was wakker en kwam nu met het geweer voor zich uit van achter de hut. Adeojo! Waarom was je achter de hut?” „Ach ja, ik dacht.... jij was er niet meer en ik eh.... dacht dat je op patroeli was en ik zocht je. Waar was je?” „De Chinese hond woume doodmaken, hij zwaaide met een groot mes, hij wilde mijn hoofd afslaan, ik sprong op, greep hem bij zijn keel en sneed hem de kop af. Ik ben niet bang, Adeojo! De andjing is nu dood. De beesten mogen hem opeten”.

Adeojo staarde met bewondering naar Woedi en hij beloofde zichzelf, morgen ook zo'n heldendaad te doen. „Morgen zal ik eens laten zien hoe wij de repoeblik groot en machtig maken, Woedi. Merdeka!” Boven hen, stil en oneindig ver, pinkelen blinkende sterren elkaar toe, stralend. Met een vreemde schok schoot Woedi wakker en keek verbaasd naar de stoel naast hem waar hij op hoorde te zitten. Hij rilde even tegen de kille morgenlucht, kroop in de baanbrekende schemering naar Adeojo, die scheen te slapen, half tegen de wand geleund.

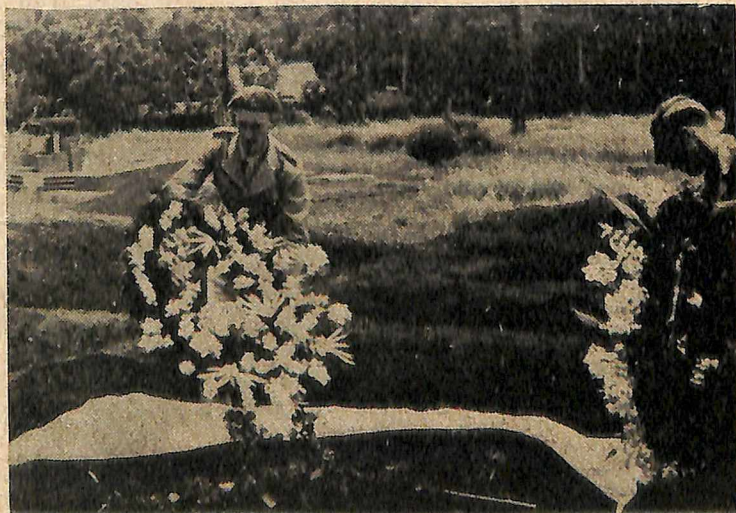
„Adeojo, jij slaper. Heb je mij van mijn stoel gegooid?”

„Tida, hoe kom je er bij!”

Op dat moment klonk een dreunende slag, gevolgd door een tweede en derde. Een rookwolk hing boven de weg en waaide hooguit naar de palmtoppen. Met grote ogen keken de dapperen van de rookwolk naar elkaar en weer terug naar de rook. „Woedi”. „Adeojo”. „De.... de blanda's”. Ze kropen allebei recht. Weer barsten drie granaten galmend uit elkaar, nu naast de weg in de sawah. „De blanda's komen! Woedi, we moeten weg!” „Ja.... eh.... de bommen zullen hen tegenhouden. Kom, laten we hier in de sloot gaan liggen en nog wat wachten. We....” Verschrikt doken ze tegelijk voorover de sloot in.

(Zie verder pag. 18)

Kranslegging op het graf van de Nederlandse soldaat, die om het leven kwam, toen de republikeinen ten noorden van Djatibarang (2 maanden na het sluiten van de wapenstilstand) een Rode Kruiswagen beschoten...



## Zo gaat het...

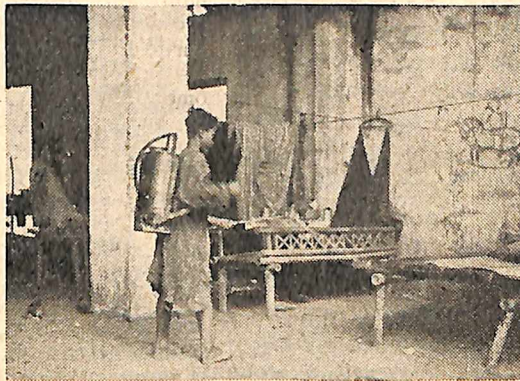
Op 10 October j.l. omstreeks 10 uur 's avonds kreeg Bapa Kone, een zeer invloedrijke dessaman te Gadel, onderdistrict Rawamerta, district Rengasdengklok, regentschap Krawang, een bezoek van ongeveer een dertigtal personen, onder aanvoering van zekere Boerhan, die een grote rol speelde in diverse strijdorganisaties als de B.K.R., T.R.I., Hisboellah enz., tijdens het republikeinse bewind, aldus meldt de Centrale Pasoendan voorlichtingdienst. Zonder enige waarschuwing werd Bapa Kone ter plaatse doodgeschoten. Zijn schoonzoon, Tarma, die te hulp kwam, werd eveneens beschoten, doch gelukkig niet geraakt. Het huis van laatstgenoemde werd in brand gestoken en twee van zijn karbouwen afgemaakt. De P.R.P. in genoemde streek had in de laatste tijd veel overlast van de onge-regelde Laskar- en T.R.I.-resten en verwacht hulp en bescherming van Militairen en Politie aldaar. Bapa Kone heeft veel voor de P.R.P.-beweging gedaan en tal van afdelingen zijn door hem opgericht en enige tienduizenden leden aangeworven.

## Malang: wordende wereld

Op het Coenplein te Malang staat een half afgewerkt pompeus monument van de Republiek tussen het uitgerande stadhuis, vernielde scholen en huizen. Op de vroeger zo gezellige winkelstraat Kajoetangan knerpten glasscherven op de trottoirs onder de schoenen. Allerlei meubilair half vernield, lag voor de toko's over de straat verspreid. Deuren en vensterkozijnen zwaaiden piepend heen en weer als de tanks voorbijdreunen. Voorzichtig stapten wij over een wirwar van telefoon- en electriciteitsdraden. Maar toen wij de bekende „Soos" zagen — beter gezegd het overblijfsel daarvan — toen stonden wij sprakeloos. Geblakerde muren, ingestort dak, daverende Sobsi-leuzen, dat was alles wat er restte. Even verhelderde het oog toen wij de vrijwel ongeschonden kerken zagen, doch dan dachten wij ook meteen weer aan de troosteloze puinhoop van de vernielde Zusterschool. Het zware geboomte verborg vriendelijk het ergste, maar daar zagen wij het bankgebouw, daarna het Rex-theater en aan de smalle zijde het grote hotel, dat ook al een andere naam droeg, Hotel Repoeblik, grote letters op een zwarte pui. Zeker, hier kwam die naam eerst tot zijn recht. Achter de zwartberoete pui der verschroeiende-aarde-politiek leefden de leiders der „Repoeblik" in volle weelde, ten koste van hun goedgelovige landgenoten. Mismoedig gingen wij verder, door de smalle straten der Chinezenwijk. Waar was het drukke vertier der vroegere jaren? Pazar Malang staaarde ons met logge ogen aan. Natuurlijk, ook wij kunnen niet toveren en er zijn in plaats van de naakte ruïnes der grote gebouwen nog geen wonderpaleizen verrezen. Afbreken kost maar luttele uren... opbouwen vraagt jaren harde arbeid. Maar toch, op Kajoetangan hebben de nijvere Chinezen de zaak alweer aardig voor elkaar. Als paddenstoelen na een herfstregen zijn de toko's weer uit de grond geschoten en wij staan er van te kijken, dat er nog zoveel te krijgen is, al lopen de prijzen op. Restaurants, Europees, Chinees en Indisch, winkels, fotozaken en daartussen kleine waroengs. Het is een prettig en gezellig beeld. Maar het meest verrassend is de Pazar Malang. Met moeite kan men door de mensenmassa heendringen. Inheemse en Chinese handel bloeien op, en wij raken niet uitgekeken aan de kleur en keur van alles wat op een pasar



Frontlinie-bezoek der consulaire commissie. In het midden op de voorgrond de Franse kolonel Morizon.



De Militair Geneeskundige Dienst en het Rode Kruis werken met man en macht voor de volksgezondheid in de bevrijde gebieden. DDT-ontsmetting van een huis te Tangerang.



Indonesiërs komen voedsel halen bij de militairen en het Rode Kruis te Tangerang



Bezoek der consulaire commissie aan het ziekenhuis te Tandjoeng Morawa.



thuishoort. Alle glas is weggeruimd van de trottoirs, aan de huizen wordt getimmerd en geschaafd en gebeiteld en of er nu weinig voorraad is of veel, de mensen openen in goed vertrouwen hun zaken en bouwen weer op wat wrede handen hun ontnamen.

## De toekomst der Indische ambtenaren

Te Batavia is door het dept. van Sociale Zaken de volgende mededeling gepubliceerd: In de derde vergadering van de Commissie voor informeel overleg in Ambtenaarszaken, heeft de wnd. directeur van Sociale Zaken, mr. B. Krijger, de hieronder afgedrukte nadere interpretatie van de z.g. Garantieverklaring der Nederlandse Regering voor Ned.-Indische ambtenaren gegeven. De tekst van de interpretatie luidt als volgt: „De verklaring van de Nederlandse Regering inzake de omzetting van 't Nederlands-Indische ambtenarencorps — de z.g. garantie-verklaring — heeft aanleiding gegeven tot ongerustheid onder die Ned.-Indische ambtenaren, die zich door de bewoordingen, waarin deze verklaring is vervat van de garantstelling door de Nederlandse Regering uitgesloten gevoelen. In het bijzonder is onrust gewekt onder de Ned.-Indische ambtenaren, die niet tot de uit Nederland uitgezonden of daarmede krachtens het buitenlands verlofreglement op één lijn te stellen ambtenaren behoren. Een nadere uiteenzetting van de strekking en bedoeling van deze verklaring kwam der Regering dan ook noodzakelijk voor, waartoe Zij overleg heeft gepleegd met de Nederlandse Regering, van wie de verklaring is uitgegaan. Als resultaat daarvan kan thans het volgende worden medegedeeld. De garantieverklaring diende te worden aangepast aan de te verwachten toekomstige inrichting en de daarmede gepaard gaande behoeften van Indonesië. In de toekomst zullen, naar zich laat aanzien, de navolgende groepen van ambtenaren in Indonesië werkzaam zijn:

1. ambtenaren in dienst van de deelstaten of van de daar binnen gelegen autonome gemeenschappen (negara's, daerahs, enz.);
2. ambtenaren, in dienst van de Verenigde Staten van Indonesië, waarvan een deel eventueel ter beschikking gesteld kan worden aan de deelstaten;
3. ambtenaren in Nederlandse dienst, ter beschikking gesteld aan de Verenigde Staten van Indonesië of aan de deelstaten;
4. ambtenaren in dienst van de Verenigde Staten van Indonesië of van de deelstaten ter beschikking gesteld aan Nederland;
5. ambtenaren in dienst van de Nederlands-Indonesische Unie, voor zover het voor de organen van die Unie benodigde personeel niet door Nederland en de Verenigde Staten van Indonesië wordt ter beschikking gesteld.

De garantieverklaring heeft betrekking op de rechten en verplichtingen van het personeel in Ned.-Indische dienst bij de overgang van dat personeel naar een van de hierboven genoemde groepen. Zij kan mutatis mutandis toepassing vinden ten aanzien van het personeel in dienst van de in 1942 bestaande zelfstandige gemeenschappen in Nederlands-Indië. Zij gaat uit van het beginsel, dat het een verplichting van de rechtsopvolgers van de Ned.-Indische Regering (en die van de besturen van bedoelde

zelfstandige gemeenschappen) is, om de rechten en aanspraken van bedoeld personeel te erkennen en zijn rechtspositie, bij overgang naar de nieuwe groep, met inachtneming van die rechten en aanspraken bevredigend te regelen. De Nederlandse regering acht zich derhalve van haar verplichtingen tegenover dat personeel niet ontslagen, vóórdat zulk een regeling heeft plaats gevonden. Een en ander doet natuurlijk niet af aan de vrijheid van de betrokkenen, om hetzij de overheidsdienst te verlaten, hetzij van de garantie af te zien door, zonder de uitwerking der algemene regelingen af te wachten, naar een der bovengenoemde groepen over te gaan.

In verband met de hierboven aangegeven, vermoedelijke toekomstige indeling, moest de garantie een verschillend karakter dragen, naarmate de betrokken ambtenaren, naar de aard van hun functie en afkomst, bij de ene of bij de andere groep behoren te worden ingedeeld. Het is echter niet zo, dat voor de ene groep wel een garantie wordt gegeven en voor de andere niet. Voor die ambtenaren welke zijn te vereenzelvigen met de groep ambtenaren in Nederlandse dienst, die ter beschikking worden gesteld van de Nederl.-Indonesische Unie, de Verenigde Staten van Indonesië of van de deelstaten, diende de garantie een meer direct karakter te dragen, al zal ook ten opzichte van hen moeten worden verlangd, dat de rechtsopvolgers van de Indische Regering in eerste instantie hun verkregen rechten honoreren. (Voor ambtenaren in dienst van de Verenigde Staten van Indonesië of van de deelstaten, die ter beschikking van Nederland worden gesteld, zal Nederland uiteraard de volledige kosten vergoeden). Noodzakelijk was dit, wijl bij gebreke daarvan hun positie bij de nieuw te verwachten bestuursvorm in deze gewesten, waarin geen sprake meer zal zijn van een Ned. Indische Regering, geheel op losse schroeven zou komen te staan.

Ten aanzien van de ambtenaren, waarvan mag worden aangenomen, dat zij — hun functie en afkomst in aanmerking genomen — in dienst der Verenigde Staten van Indonesië, van de deelstaten of van de daarbinnen gelegen zelfstandige gemeenschappen zullen overgaan, heeft de garantie deze vorm, dat aan zulk een overgang vooraf zal moeten gaan een bevredigende regeling van de dienstvoorwaarden, waarbij tevens de in Ned.-Indische dienst verkregen rechten van deze ambtenaren behoorlijk zullen dienen te worden gehonoreerd.

Zolang de Verenigde Staten van Indonesië, de deelstaten of Daerah's nog niet beschikken over een afgerond samenstel van personele regelingen, met andere woorden nog niet in staat kunnen worden geacht de thans bestaande verplichtingen van het Ned.-Indische Gouvernement te honoreren, zal de tot nu toe gevolgde gedragslijn toepassing blijven vinden, dat de betrokkenen met volledig behoud van hun rechten en aanspraken als Ned.-Indisch Gouvernementsdienaar ter beschikking zullen worden gesteld. Gedurende die overgangstijd is hun positie uiteraard ten volle gegarandeerd. In het overleg nopens de nieuwe staatsrechtelijke organisatie van Indonesië en zijn onderdelen, zal de Nederlandse Regering, door een regeling volgens de grondslagen der huidige rechts-

positie te verlangen en aan de tot standkoming daarvan mede te werken, de garantie-verklaring ten aanzien deze groepen tot uitvoering brengen. Het spreekt vanzelf, dat daarmee ook de belangen van nieuw in dienst te nemen of genomen ambtenaren van deze rechtsgemeenschappen gediend zijn en dat deze garantie-verklaring zich tot ambtenaren van iedere landaard uitstrekt. Uiteraard — en hierop slaat de onder 8 in de garantie-verklaring opgenomen bepaling — blijft de garantie-verklaring van kracht voor ambtenaren of groepen van ambtenaren, hoewel in feite behorende tot de groep, waarvan mag worden aangenomen, dat zij naar de nieuwe organen zal overgaan, naar het oordeel van de Ned.-Indische Regering in het overgangscorps dienen te worden gehandhaafd. Welke ambtenaren of groepen van ambtenaren dit zullen zijn, valt onder de huidige omstandigheden vooralsnog bezwaarlijk te beoordelen".

## Republiek Djokja

Met grote klem verzoeken de Verenigde Politieke Partijen in een schrijven aan dr. Van Mook onder aanbieding van afschriften aan de minister-president en aan de voorzitters der beide Kamers van de Staten-Generaal, om niet meer te spreken van de „Republiek Indonesia", maar van „Republiek Djokja". Vele overwegingen zijn aan dit verzoek voorafgegaan, o.m. dat de republiek niet representatief is voor het hele Indonesische volk. Het schrijven zegt, dat van een republiek „Indonesia" geen sprake meer kan zijn, nu niet alleen op Java (de Soendalanden, Madoera, Oost-Java), maar ook op Sumatra (Riouw, Sumatra's Oostkust, Palembang, Bangka en Billiton) grote gebieden zijn die van de republiek niets willen weten. Het schrijven zegt verder, dat reeds gemaakte fouten hersteld moeten worden en o.m. het volgende gedaan moet worden:

a. van defacto erkenning van de huidige republiek, en van haar dusgenaamd gezag op Java, Madoera en Sumatra kan langer geen sprake meer zijn;

b. dat volledige aandacht moet worden geschonken aan de opgekomen volksbewegingen voor het zich losmaken van de huidige republiek;

c. dat de regering het standpunt inneemt, dat de benaming „Republiek Indonesia" met de overeenkomst van Linggadjati is komen te vervallen.

## Parmi, verdoelde ziel. Een patrouille verhaal. uit de soldatenkrant

W e zien van de weg af het eerste huis van kampong Tegaron. Het schroeit als een lucifersdoosje weg. De klapperkruiden worden nauwelijks gezegd. Geen mens te zien, zelfs geen kip. De brandstichter loopt waarschijnlijk daarboven in de bergen. Misschien zit hij verstopt in het volgende huis. We weten dat Tegaron een broeinest is. We sukkelen door de ochtend terug. De voorste man stopt en geeft het halt-sein. Hij wijst op de weg. Vers zand! Verrek, nog even wakker blijven. Kijk uit: vers zand, een mijn. De tani (boer) houdt zich op een afstand en ziet gespannen toe. Kom wat

dichterbij. Ga even zitten, hier, in dat verse zand. Vertel ons waarom ie in de sawah zat. Tani? Een boer zit bij zonsopgang niet doelloos op zijn land. Weet je niet wat dat zand betekent? Wij weten het wel. Kijk, nu weet je het ook, nu wil je het beter weten dan wij, nu graaf je met je teen wat zand opzij. Doe het maar met je handen, beste man. Onze pioniers zouden jaloers zijn op dat vingerwerk. Jammer, dat ze hier niet zijn om te zien hoe deskundig je de mijn volkomen vrij maakt, hem uit de kuil licht en dan eerst demonteert. Dank je wel, Parmi van Tegaron. Jij stak dat eerste huis van Tegaron in brand om ons te lokken, jij zat in de sawah toe te zien hoe onze wagen zou ontbloffen op de mijnen die jij had gelegd. En je moet straks in de bergen rapport uithbrengen over onze verliezen. En je krijgt vijf roepiah voor elke mijn. En je durft niet te weigeren. Vier weken geleden stond je met je bamboe roentiing (gepunte bamboe) in kamponggrand en zag de vechtwagens komen. De benedeider had gezegd, dat Tegaron door ons zou worden verbrand en het volk vermoord. Toen vluchtte je langs de kali naar de bergen waar de bevolking zich al verscholen had. Jullie luisterden naar het schuren van de schakelbanden over de weg. De volgende morgen zag je de eerste tani alweer in zijn sawah staan, want de bibit wachtte om te worden uitgepoot. Nu, na vier weken, zie je op alle terrassen en velden tot aan het moeras de mannen van Tegaron bezig met hun gewas. De kinderen spelen achter de stenen in de kali. Maar jij komt niet uit de bergen, tenzij in de nacht om gevaar te zaaien, in de weg. Jij zit in de rand van de sawah en wacht op die wolk van kruit en stof. Je ziet, dat lichaam gebroken in het bekken, waaruit het bloed verloopt tot in het gruis. Geen man van Java, zal je nu voorbijgaan zonder vloek. Elke moeder zal haar kind in de slendang van jou afwenden.

## De wens der Soendanezen

N amens het exetutief comité van de Partai Ra'jat Pasoendan is 't volgende telegram verzonden aan de minister president Dr. Beel:

„Ondergetekenden executief comité Pasoendan verzoeken Uw kabinet na bevrijding van West-Java uitvoering op korte termijn van artikel 3 en 4 van Linggadjati betreffende wensen van zelfbestuur voor Soendanese Volk, los van de republiek Indonesia, met gelijkwaardige status als Oost-Indonesië en West-Borneo. Het Soendanese volk wenst:

a) loyaal met Nederland en de Nederlanders samen te werken;

b) gelijkwaardig deel te worden van Verenigde Staten van Indonesië, een en ander overeenkomstig de gedachte neergelegd in onze proclamatie van 4 Mei 1947.

w.g. Soeriakartalegawa  
Koestomo

Afschrift van dit telegram werd tevens aangeboden aan de luitenant G.G., de voorzitters van de Eerste Kamer en de Tweede Kamer der Staten-Generaal, prof. Romme, de voorzitter der Partij v. d. Arbeid, de voorzitter der Anti-Revolutionnaire Partij, de voorzitter der Christelijk Historische Partij en aan oud-minister Welter.

# De Hollandse vrouw

## in INDIË



De Europese vrouwen in Indië, om het even of zij in Nederland of in Indië geboren werden, hebben zware jaren gehad. Tienduizenden waren in de kampen; duizenden hebben zich als ware heldinnen gedragen. De vrouw in Indië heeft het ook vandaag nog moeilijk. Allereerst is er de spanning om wat nog gebeuren kan; dan zijn er de dagelijkse zorgen: het moeilijke wonen, de voeding, de kleding, de kinderen, het gezin.

Het kwam ons voor de Nederlandse vrouwen in Nederland nuttig voor, eens kennis te nemen van wat een vrouw in Indië, Pit Cocural, in de Ronde Tafel schrijft. Zij stelt de vraag: Hollandse vrouw, wat maakt U in Indië van Uw leven?

En, hoe bevalt het u in Indië? Dit is een vraag, die vooral door en aan nieuw aangekomenen nogal eens gesteld wordt. Het kan een inleiding zijn tot enthousiaste verhalen, maar het kan ook het begin zijn van een eindeloze rij klachten. Waarom zijn die enthousiasten zo enthousiast en waarom klagen de klagers? Zou het antwoord in heel veel gevallen niet kunnen zijn: „De eersten maken iets van hun leven, de anderen niet?” Ieder die op het ogenblik naar Indië komt, moet iets van de pioniersgeest bezitten van de mannen, die vroeger diep de rimboe in trokken, om van de onherbergzame oerwouden vruchtbare plantages te maken. Hun leven was sober, geen luxe, geen comfort. Alleen veel en zwaar werk. Ze moesten maar zien hoe ze het klaar speelden, daar in hun eentje. Nu is ook het leven in de grote steden voor velen zeer primitief. Zij die Indië in de goede tijd gekend hebben, zullen als ze terugkomen, elke herinnering daaraan in een diepe kluis moeten wegbergen. Degenen die nieuw uitkomen en die het leven in de tropen slechts uit verhalen en boeken kennen, doen het beste dit alles als een mooie legende te beschouwen. Nergens op de wereld moeten we op het ogenblik vergelijkingen gaan maken met „vroeger” en zeker hier niet. Maar, evenals we nog kunnen genieten van de schoonheid van de ruïnes van een middeleeuws kasteel, zo kunnen we ook genieten van het hedendaagse leven in dit land. Alleen, moeten we, als we een ruïne gaan zien, niet denken een kasteel te vinden. Dan valt het altijd tegen. En jammer genoeg, het valt vele vrouwen tegen. Het is geen uitzondering als een vrouw, enthousiast naar hier gekomen, na enkele maanden nog maar één doel heeft: zo vlug mogelijk passage voor de terugreis te boeken. Niets deugt er hier. Ze liet een goed gemeubeld, gerieflijk huis in Holland achter en daarbij vergeleken ziet de door manlief met veel moeite verschalkte woonruimte er in hun huisvrouwelijke, nog op Holland ingestelde ogen wel erg schamel en povertjes uit. Het personeel steelt, de waterleiding loopt niet, soms zit je 's avonds in het donker, het kan zo warm zijn en het leven is zo schreeuwend duur. Inderdaad, allemaal waar, maar het zijn dingen die te overkomen, te veranderen en te verbeteren zijn. De teleurstelling heeft echter helaas vaak een diepere grond. Een vrouw zal zich bijna altijd kunnen aanpassen, daar waarheen ze haar man heeft gevolgd, mits ze gelukkig getrouwd is. In een vreemd land, waar ze geen vrienden of familie heeft, zal alles wat ze in haar huwelijk mist, des te schriller naar voren komen. Nu hebben de lange scheidingen, zoals deze in de laatste jaren voorkwamen al funeste gevolgen gehad, nog erger wordt het, als een vrouw zich verwaarloosd gaat voelen doordat haar man het druk heeft met zijn werk en zij zich door de vele vrije tijd die een Indische huishouding haar kan laten, gaat vervelen.

Vrouwen die in Holland geen andere interesse hadden dan hun huishouden, een beetje winkelen met vriendinnen en na afloop daarvan een kopje koffie drinken in de stad, zullen zich hierin als zij niet over een goed gevulde beurs beschikken, deze enige genoegens ook nog moeten ontzeggen. Het is duur op Pasar Baroe! Heel wat gemakkelijker (en veel meer kans

Wellicht kan het antwoord, dat Pit Cocural geeft, voor de lezeressen van Oost en West een aansporing zijn om zelf eens iets te schrijven. Over het vrouwenleven VROEGER in Indië, over het vrouwenleven in de moderne Indische steden en op de afgelegen buitenposten, en over het vrouwenleven NU in Indië, voorzover men dit zelf meemaakt, of medegemaakt heeft of er in brieven van vriendinnen iets van hoort. Hoe woont men, hoe kleedt men zich, hoe zorgt men voor het huishouden, hoe bereidt men de maaltijden. Wij hopen, dat het verhaal van Pit Cocural, verleden maand te Batavia geschreven, voor onze lezeressen een aansporing zal zijn eens iets te laten horen.

van slagen) hebben de vrouwen het hier die bezigheden zoeken en een open oog hebben voor al het goede en interessante, dat Indië niettegenstaande alles te bieden heeft. Zij zullen zich, blij dat ze van de beslommingen die een Hollandse huishouding met zich brengt af zijn, gaan werpen op interessanter werk of op hun liefhebberijen. En wat is er veel voor een vrouw te doen, zowel binnens- als buitenshuis. Nemen we eerst de taal. Als we deze beheersen, hebben we kans iets meer te weten te komen van de mentaliteit van een volk, die zozeer met de onze verschilt. Zijn de vrouwen die beweren dat er hier „niets te beleven” valt al helemaal uitgekeken in Indië? Wel nee. De meesten hebben nog niets anders gezien dan Batavia of de plaats waar ze regelrecht van Holland uit naar toe zijn gegaan. En dat „gezien” moeten we ook nog met een grote korrel zout nemen. Ik zou een paar vragen willen stellen en ik weet zeker, dat er heel weinig vrouwen zijn, die deze bevestigend kunnen beantwoorden.

Heeft u wel eens een kijkje genomen in een kampong en bent u daardoor iets meer te weten gekomen van de manier, waarop de inheemse bevolking leeft? Heeft u daar wel eens zo'n primitieve toneelvoorstelling gezien? Weet u, dat er op Pasar Ikan prachtige vissoorten zijn te bewonderen? U ging in Holland wel naar het Aquarium in Artis en het Indisch Instituut te Amsterdam. Een film over Indië trok uw aandacht. Waarom dan niet genoten van de schilderachtige tafereeltjes die zich dagelijks voor uw ogen in uw naaste omgeving afspeelen? Kent u alle vruchten al en weet u de verschillende kwaliteiten te onderscheiden? Zou het niet leuk zijn, als u, t.z.t. weer in Holland terug, zelf een rijsttafel kunt klaarmaken? Bent u hiervoor al bij uw baboe in de leer? Heeft u wel eens iets gelezen over J. P. Coen en bent u in de benedenstad gaan kijken naar de overblijfselen van de eerste Nederlandse nederzettingen? Heeft u het heilige kanon al gezien? En heeft u over al deze en nog veel meer dingen al uitvoerige brieven naar Holland geschreven en daardoor meegeholpen de grote onwetendheid die daar over Indië heerst, te verkleinen? Uit brieven waarin zo van die gewone, ja zelfs de allerkleinste dagelijkse gebeurtenissen worden beschreven, leert men meer dan uit groots opgezette courantenartikelen, waarin meestal de politiek de boventoon voert. Heeft u dit alles gedaan en verveelt u zich nog, kijk dan weer eens om u heen. Kijk vooral niet te ver. Ziet u die vele Hollandse jongens, die 's avonds een beetje gezelligheid zoeken? Zoudt u hen deze kunnen geven door ze af en toe in uw huis te ontvangen? Ze kunnen niet elke avond naar de bioscoop. Ze missen meer dan u. Ze zijn uit hun beroep, uit hun gezin gehaald. Ze zijn hier niet voor hun genoeg en met vakantie. Ze zijn hier... ook voor u. Overal en overal komen handen te kort, ook — of misschien beter gezegd — juist vrouwenhanden.

De weg van de minste weerstand is wel de gemakkelijkste, maar lang niet altijd de beste. Het opgeven en naar Holland terug gaan is een klein kunstje. Maar blijven, zich aanpassen, proberen te herstellen wat kapot is en opbouwen is wel is waar moeilijker, maar geeft een grotere bevrediging, een nuttiger effect en meer geluk.

# HET VERRE OOSTEN

## JAPAN EN CHINA

De Amerikaanse regering wil zo snel mogelijk het vredesverdrag inzake Japan doen tekenen. Maar zij slaagt er voorlopig niet in, zelfs maar tot een vredesconferentie inzake Japan te komen. Er vallen vele tekenen van ongeduld in Washington waar te nemen. Men voelt zich daar overstelpt door de Europese moeilijkheden, men weet al vrijwel zeker dat de conferentie der vier premiers te Londen op 23 November vruchteloos zal zijn, zodat inzake Duitsland en Oostenrijk beslissingen wéér uitgesteld moeten worden — en daarom wil men inzake Japan vlugger tot zaken komen.

Deze neiging wordt versterkt door het feit, dat men in de Verenigde Staten geneigd is „Japan“ min of meer als een Amerikaanse aangelegenheid te beschouwen. De stelling, dat alleen de macht en de kracht van Amerika het zegevierende Japan de rug gebroken heeft, wordt in sommige Engelse kringen wel met wrevel vernomen, terwijl de nationalistische Chinezen er dan met trots op plegen te wijzen, dat zij veertien jaar Japanse legers in hun land hadden en toch bleven voortstrijden, maar te weerleggen valt de stelling natuurlijk niet. Japan is op de knieën gedwongen door het gestadig oprukken, van eiland tot eiland, der Amerikanen. Door de allengs herwonnen overmacht van de Amerikaanse vloot. Door de ontzaglijke Amerikaanse luchtmacht. Terwijl de kroon op het werk gezet werd door de Amerikaanse atoombommen....

Natuurlijk is sinds Japan's capitulatie het aandeel der andere mogendheden erkend. De Engelsen hebben, na hun reeks nederlagen in Hongkong, Singapore, Malakka, Brits-Borneo en Burma tenslotte, zij het met Amerikaanse en zelfs met Chinese hulp, tenslotte de Japanse legers aan de grenzen van Brits-Indië tot staan gebracht. De Nederlanders bewezen hun diensten in de eerste maanden na Japan's aanval; zij hebben, hoezeer dan ook vergeefs, een deel van hun strijdmacht aan de verdediging van Singapore opgeofferd, zij vertraagden de Japanse trek naar het Zuiden door het verzet op Tarakan, door de strijd op Java, hoe kort dan ook, en vooral door het grootste offer der Nederlandse vloot in de Javazee onder Doorman. De Australiërs, daardoor voor een invasie bespaard — hoezeer velen in Australië dit dan ook vergeten! —, hebben overal dapper gevochten en op Nieuw-Guinea met de Amerikanen onder MacArthur samen de Japanners tegengehouden.

Maar het grote werk deden de Amerikanen. Hun vliegtuigen, hun snelgebouwde vloot, hun tanks, hun atoombom. En hun soldaten en matrozen zijn op talloze Pacific-eilanden bij duizenden en duizenden gesneuveld.

Behalve Amerika, zijn inmiddels bij de vrede met Japan formeel en officieel betrokken: Engeland, Nederland, Australië, Nieuw-Zeeland, Frankrijk en Sowjet-Rusland. Want Moskou heeft, enkele dagen voor de atoombommen vielen, schielijk alsnog de oorlog verklaard.... De Russen konden daardoor ongehinderd Mantsjoerije binnenvallen.... En zij konden recht op medezeggenschap inzake de vrede met Japan verwerven.... Hadden zij niet óók oorlog tegen Japan gevoerd? Zij het dan maar tien dagen?

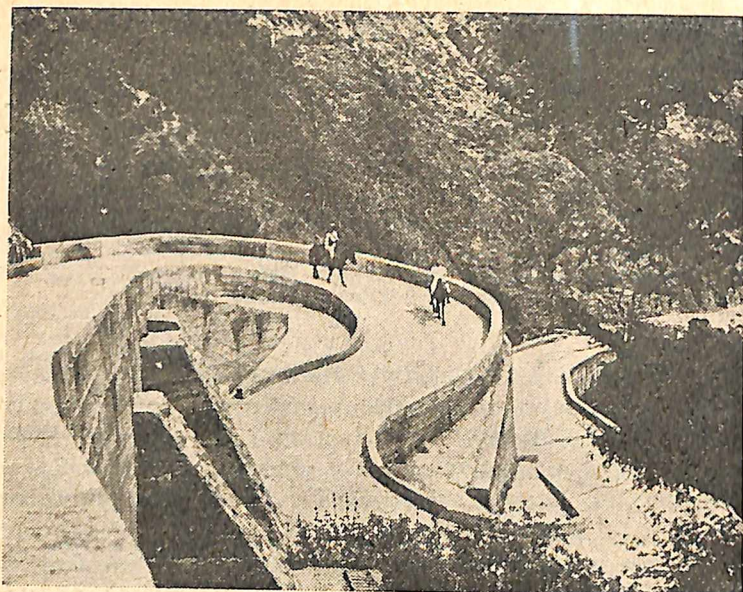
Het State Department heeft in Augustus van dit jaar aan alle betrokkenen voorgesteld, nu zonder verder uitstel een vredesconferentie inzake Japan bijeen te roepen. Met deze regeling: besluiten zouden met een meerderheid van twee-derde genomen worden; zij zouden voor allen bindend zijn; en géén der deelnemers zou het vetorecht hebben. Dat de Russen dit zouden weigeren, was voorzien. Maar men was te Washington ten volle bereid, het dan zonder de Russen te doen. De Australiërs maakten ook bezwaren, maar na een bezoek van Evatt aan MacArthur waren die vervallen. Totdat eensklaps de onaangename

verrassing kwam: ook China verzette zich. „Zonder deelneming van Sowjet-Rusland acht mijne regering de conferentie niet vruchtbaar“, aldus deelde de gezant van Tsjiang Kai Shek mede. Dit besluit kwam onverwacht. Men meende, dat zo er één land was, hetwelk volgaarne van Russische deelneming zou afzien, het juist het China van Tsjiang Kai Shek zou zijn, dat immers zelf in een strijd op leven en dood gewikkeld is met de Chinese communisten. Grote delen van China vallen buiten het bereik van Tsjiang Kai Shek's regering; in vele delen van China strijden zijn troepen met communistische legers. Zelfs gaat het die troepen soms bijster slecht. De laatste maanden moesten zij menigmaal voor de communisten terugtrekken. En dan stijgen uit Nanking, uit Tsjoenking en uit Peking de jammerklachten van Tsjiang Kai Shek's aanhangers op, die klagend roepen om meer Amerikaanse hulp en die Rusland beschuldigen van openlijke hulpverlening aan de Chinese communisten.... Het verzet van Nanking en met name het motief, dat men op Russische deelname prijsstelt, klinkt dan ook zeer wonderlijk. Maar het is alleen een voorbeeld van de gemoedsrust, waarmee de regering van Tsjiang Kai Shek ondanks alle troebelen haar politieke spel speelt. Het gaat niet alleen om dat spel, het gaat om de knikkers.

Immers: in de Amerikaanse voorstellen wordt het aandeel van China in de schadevergoedingen, die men Japan wil opleggen, bepaald op 29 percent, dat van Amerika zelf op 28 percent en dat van Rusland op 3 percent. De Chinezen nu vragen voor zichzelf 40 percent en de Russen vragen 12 percent.... Daar gaat het allereerst om. En hoewel men in Washington geneigd is, de Chinese weigering als „bluf“ te beschouwen en men vooral van het dreigement van een samengaan met de Russen niet schrikt — want dan zouden Tsjiang Kai Shek en zijn regering zichzelf liquideren! —, zo is men toch nog eens aan het rekenen gegaan. Washington wil nu de Chinezen wel 30 en de Russen wel 4% geven, maar bovendien overweegt men het aandeel van 18%, dat de Amerikanen „ter verdeling onder andere naties“ toevalt, zó tussen de Chinezen en de Russen te verdelen, dat zij krijgen, wat zij verlangen.

De vredesconferentie inzake Japan echter is door dit gesjacher weer uitgesteld.

De houding van Nanking wordt intussen mede verklaard uit de behoefte, enige diplomatieke pressie uit te oefenen inzake het rapport van luit.-gen. Albert Wedemeyer. Die beveelt aan: directe hulp binnen 60 dagen, omdat Nanking anders tegen de communisten het onderspit zou kunnen delven en een lening van een milliard dollar op lange termijn. Het is overigens lang niet zeker, dat deze aanbevelingen worden uitgevoerd. Het rapport-Wedemeyer is, op deze paar gegevens na, verder niet gepubliceerd. Men heeft de indruk, dat het weinig optimistisch is. Minister Marshall, zelf China-deskundige, is evenmin hoopvol gestemd. Het lijkt niet onwaarschijnlijk, dat noch Washington, noch New York voorlopig bereid zullen zijn, grote bedragen aan China te geven. De wens om, ondanks Russisch verzet en Chinese wensen, toch inzake Japan sneller tot zaken te komen, wordt hierdoor eerder versterkt dan getemperd.



De wegen op Saba zijn zeer verbeterd. De nieuwe betonweg die naar The Bottom voert, de voornaamste plaats van het eiland, die in het midden van 'n krater ligt

## Staten

Het Statencollege is aangevuld. De heren die obstructie voerden op het telkenmale niet-aanwezige quorum zullen — wanneer zij niet wat verstandiger zijn geworden — dit op andere wijze moeten trachten te doen. Dr Adolphe Desertine, de staten-voorzitter, die wegens ziekte langdurig in Nederland moet verblijven en de heer Cor Jonckheer, die eveneens lange tijd van Curaçao afwezig moet zijn, hebben, zoals reeds is medegedeeld, hun ontslag genomen. Daar beiden door de gouverneur benoemde leden waren, heeft de gouverneur onmiddellijk hun opvolgers benoemd: de heer F. A. Vromans (van de „Olie”), die reeds vroeger lid van het college was en notaris Mr A. Smeets, een onbeschreven blad in politicis. Opmerkelijk is dat door deze en andere recente wijzigingen van de Staten het „Hollandse” element verviervoudigd is. Was tot voor enige maanden dr Desertine de enige „Hollander” in het college, thans zijn het de heren Vromans, Visser, Mr Smeets en Mr van der Meer, die dit element vertegenwoordigen. Drie van deze vier zijn door de gouverneur benoemd (alleen Mr van der Meer is gekozen). Wij kunnen niet beoordelen of dit feit een opzettelijke bedoeling heeft. Onmerklijk is het in ieder geval wel. Inmiddels is ook een nieuwe Statenvoorzitter benoemd: de Heer Elias Römer, vertegenwoordiger der Katholieke Partij en ambtenaar bij het gouvernement. Waarom de heer W. R. Plantz, die bij ontstentenis van voorzitter Desertine, diens taak op uitstekende wijze had waargenomen, dezen niet is opgevolgd, weten wij niet.

## Ronde tafel

Wanneer de Ronde Tafel Conferentie zal worden begonnen ligt, op het oogenblik dat wij dit schrijven, nog in de knieën der goden verborgen. Naar men in de pers heeft kunnen lezen is men in Suriname niet ingenomen met de samenstelling der delegaties zoals de Regering zich deze had gedacht. Daarover wordt tussen Gouvernementsplein en Plein nog van gedachten gewisseld. Eveneens staat het nog niet vast of deze conferentie alleen in Den Haag zal worden gehouden, of dat zij te Paramaribo en Willemstad zal worden voortgezet, nadat zij op het Plein zal zijn begonnen. Inmiddels is be-

kend geworden dat Guatemala ter komende Pan-Amerikaanse conferentie de Status der Europese gebiedsdelen in het Caraïbische bekken ter sprake zal brengen en dat dit voornemen tevens een spoedige bijeenkomst van de Ronde Tafel Conferentie stimuleert, is duidelijk. Sommige beweren dat op haar beurt de Guatemalaanse regering tot deze stap is aangespoord door Curaçaoese invloeden. De juistheid van deze bewering kunnen wij niet controleren. Verwonderen zou het ons echter niet. Hoe hoger de politiek, hoe wijder dikwijls de omwegen die zij neemt om haar doel te bereiken.

## Dollars (I)

N<sup>o</sup> wij dit schrijven is het Curaçaoese dollarprobleem nog niet opgelost. Doch wel lijkt het een stap nader daartoe te zijn gekomen. Het ziet er naar uit dat zowel de Nederlandse regering als de Bank of England bereid zullen zijn aan Curaçao's wensen tegemoet te komen. Gouverneur Kasteel, die evenmin als Curaçao's vertegenwoordiger in Nederland, dr. da Costa Gomez, ten deze heeft stil gezeten, nadat hij (vooral met het oog op deze aangelegenheid) naar Nederland was gekomen, heeft zich voorzien van een aantal Curaçaoese deskundigen om met hen deze zaak tot een goed einde te brengen: de heren Mr. Hoogevende (administrateur van financiën); Kraft (directeur Curaçaoese Bank); Plantz (Statenlid); Curiel (bankier) en Menge (directeur Curaçao Trading Company). „Intern-Curaçao's-politiek” heeft deze aangelegenheid nog een bijkomstige omstandigheid in een competentie-vraag. Was dr. da Costa Gomez bevoegd over deze zaak te Londen besprekingen te voeren? Het schijnt dat sommigen deze bevoegdheid in twijfel hebben getrokken. Anderzijs echter wordt gezegd dat de heer Gomez met volledige instemming der Nederlandse Regering zijn preliminaire besprekingen met de Bank of England heeft gevoerd.

## Dollars (II)

Welke consequenties die dollar-moeilijkheden (onder andere) meebrengen blijkt uit wat *Beurs- en Nieuwsberichten* opmerkt naar aanleiding van de aankomst te Willemstad van de grote walvisvaarder „Sir James Clark Ross”. Als van ouds wenste het schip te appro-

visionneren. Levensmiddelen, kleding, horloges zelfs. Ook wenste men 40.000 Curaçaoese guldens voor de bemanning van 273 koppen. De aankomst van zo'n schip brengt leven in de binnenstad. Hoe zeer vroeger de komst van de walvisvaarders werd toegejuicht, thans plaatsen zij Curaçao voor ernstige problemen. Want door de Dollarbevrozing van de Bank of England is Curaçao niet meer in staat hun alles te geven wat zij vragen. Wat het geld voor de bemanning betreft heeft men zich moeten houden aan het wettelijk vastgestelde bedrag van f25.— per hoofd, hetgeen dus een kleine f7000 uitmaakt. Voor de approvisionnering zijn nog geen wettelijke maatregelen genomen. De honderden stuks ondergoed, overhemden en andere kledingstukken, die het schip vroeg, konden blijkbaar niet of niet in die aantallen verstrekt worden. Want dit alles zou slechts in Ponden betaald kunnen worden. De Noren beschikken evenmin over Dollars als de andere Europese landen en zo'n walvisvaarder heeft geen dollar aan boord. De levensmiddelen konden blijkbaar wel geleverd worden, moesten ook wel, wil Curaçao zijn naam als approvisionneringshaven niet verliezen, geheel of gedeeltelijk geleverd worden. Maar het grootste deel daarvan wordt door Curaçao geïmporteerd tegen Dollars en het krijgt er nu Ponden voor terug. „Dit kan natuurlijk”, zo schrijft de Beurs, „niet onbeperkt doorgaan en het Curaçaoese publiek begint zich over de situatie ongerust te maken. Het vraagt zich af of wij door kunnen gaan onze levensmiddelen aan walvisvaarders af te staan terwijl wij misschien straks zelf met ernstige tekorten hebben te kampen”.

## Dollars (III)

Beurs en Nieuwsberichten werpt een deviezen-licht op de vieze lichte kooien die haar bedrijf op Curaçao uitoefenen. Curaçao's prostitutie zoude een sociologisch-economische studie op zich zelve waard zijn. Deze prostitutie wordt voor een groot deel uitgeoefend door buitenlandse vrouwen, die hier een tijdje doorbrengen en dan weer tijdelijk verdwijnen. Deze vrouwen leven geheel op kosten van de gemeenschap, en zoals een ieder, die met gezond verstand begiftigd is, zal kunnen begrijpen, brengen zij afgezien van de materiële onkosten, de gemeenschap nog andere schaden toe die moeilijk in geldswaarde zijn uit te drukken. Bepalen wij ons, zo schrijft *Beurs en Nieuwsberichten*, tot de afvloeiing van deviezen, die dit bezoek aan de lopende band ons kost. Naar wij uit betrouwbare cijfers hebben kunnen opmaken verblijven er op het ogenblik 300 van de genoemde buitenlandse vrouwen op Curaçao en Aruba. Wanneer zij op één van onze eilanden aankomen zijn hun geldmiddelen soms van dien aard, dat zij niet in staat zijn ook maar één dag hotelkosten te betalen en zij hebben hoegenaamd geen bagage bij zich. Aan verblijfskosten besteden deze vrouwen ongeveer f5.— tot f10.— per dag. Wan-

# CURAAO

neer men nu weet dat zij ongeveer een maand hier blijven dan heeft iedere vrouw ongeveer f 150.— tot f 300.— verteerd, van welke vertering, omdat wij hier zelf niets produceren, een hoog percentage tegen deviezen door Curaçao is moeten geïmporteerd worden. Daarbij komen dan nog cadeautjes, tractaties, het gebruik van de auto's, schoonheidsmiddelen, dokterskosten enz. hetgeen zegge op een bedrag van f 5.— per dag mag gerekend worden. Te zamen bedraagt dit dus een f 10.— tot f 15.— per dag, hetgeen uitkomt op f 300.— tot f 450.— per vrouw per maand. Dit bedrag bestaat niet geheel uit deviezen, doch nemen wij aan dat 2/3 van de vertering in deviezen geïmporteerd is, dan komt ons dit op f 60 tot f 90.000 te staan.

Wanneer wij nu van de indirecte wegvloeiing van deviezen overgaan tot een berekening van de directe wegvloeiing dan komen wij voor het ontstellende feit te staan, dat elke transito-passagiere na een verblijf van een maand, hier als het ware zonder iets gekomen zijnde, aan goederen minstens voor een waarde van f 300.— medeneemt. Haar koffers zijn volgepropt met nieuwe kleding en andere artikelen, die hier werden gekocht en die wij in het buitenland met onze schaarse deviezen hebben moeten betalen. Dit betekent een directe wegvloeiing van nogmaals f 90.000.— Ten slotte moet ook de reis, die meestal per Pan-American Airways wordt gemaakt, betaald worden, zodat ook de passage in de korte spanne van een maand op Curaçao of Aruba verdiend moet worden met alle financiële en morele gevolgen van dien. Wij kunnen dus gerust aannemen, dat dit regelmatige bezoek van deze soort transito-passagieren ons op ongeveer twee ton per maand aan deviezen komt te staan. Tot zover de Beurs. Niet alleen uit deviezen oogpunt is deze beschouwing interessant. Waar ter wereld komen substituées in grote getale per vliegtuig naar de plaats harer „werkzaamheden“?

## Duur

Hoe formidabel duur het leven op Curaçao is, bleek een dezer dagen uit een belangwekkende uitspraak van het Hof van Justitie, op welke uitspraak mr. O. Burghardt de aandacht vestigt. In appèl moest de vraag worden beantwoord, hoeveel een normaal kind van zeven jaar voor opvoeding en levensonderhoud per maand nodig heeft, naar rang en stand der gescheiden ouders, beiden Surinamers, waarvan de moeder als onderwijzeres en de vader als analist ieder circa f 500.— per maand verdienen. Als leidraad gold art. 347 van het Burgerlijk Wetboek, luidende als volgt: „De ouders zijn verplicht hun minderjarige kinderen te onderhouden en op te voeden. Verlies van de ouderlijke macht of de voogdij ontheft hen niet van de verplichting om tot de kosten van onderhoud en opvoeding naar evenredigheid van hun inkomen bij te dragen“.

Na ingewonnen advies van de Voogdijraad en met de wetenschap, dat het kind

inwoont bij de moeder-voogdes, overwoog het Hof: dat het Hof overneemt en de zijne maakt de mening van de Voogdijraad, dat de maandelijkse kosten van een zevenjarig kind op Curaçao in de stand van partijen behoort te worden gesteld op f 150.— per maand.

## Dollars

Gouverneur Kasteel heeft een voorlopig accordo getroffen met het resultaat, dat onmiddellijk een bedrag van \$ 2.600.000.— ter beschikking van Curaçao is gesteld en gedurende 2 maanden een bedrag van \$ 1.500.000.— per maand zulks in afwachting van een definitieve regeling, welke Nederland geassisteerd door een delegatie van Curaçao zal trachten te bereiken met de British Treasury.

## Diversen

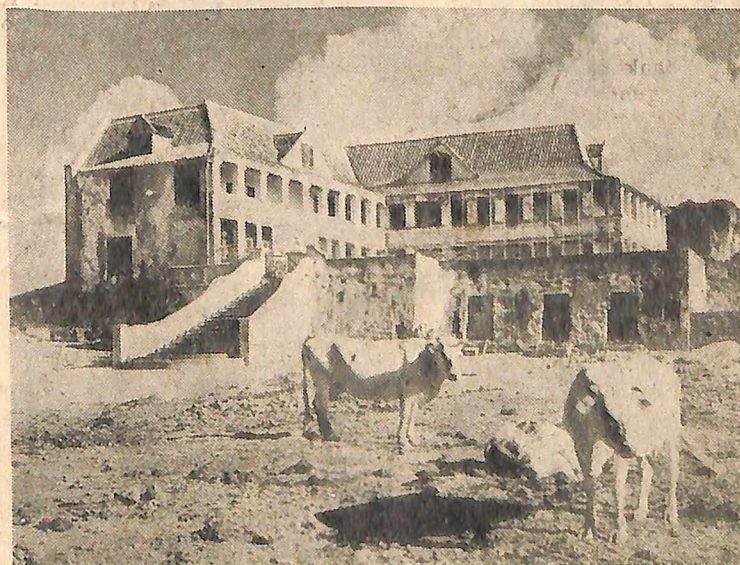
Prof. ir. A. Roggeveen en ir. G. C. Boonstra bevinden zich op Curaçao, mede in verband met de oplossing van het urgente probleem der oeververbinding tussen de beide delen van Willemstad. Prof. Roggeveen heeft voor de Curaçaose ingenieurs een lezing gehouden over bruggenbouw in Nederland...; daarentegen heeft een bekende Willemstadse onderwereldfiguur, luisterend naar de naam „Monky“ het, met een kameraad, de politie zo lastig gemaakt, dat de kameraad door Hermandad werd doodgeschoten...; de opening van de nieuwe boekwinkel „Salas“ is een evenement voor Willemstad; vroeger was het een heel klein zaakje, waar ge, behalve boeken, ook nog haarwater kon kopen; thans is het een grote, moderne zaak geworden, waarmede Curaçao kan worden gelukkigewent...; en de Surinaamse zangvereniging „Harmonie“ heeft onder leiding van E. J. Burnet een concert gegeven in het Brion Theater dat zeer gunstige critiek heeft ontvangen...; de grootse plannen voor een jaarbeurs op Aruba (in 1948) nemen vaste vorm aan. De gouverneur is voorzitter van het ercomité, voorzitter is initiatiefnemer Louis Posner, secretaris ir. J. W. I. M. Swane...; ter gelegenheid van 't regeringsjubileum

van H. M. de Koningin zal een gedenkboek van Curaçao worden samengesteld, een uitgebreide redactie-commissie is daartoe gevormd...; een kleine (ietwat huiselijke) mededeling voor lieden die uit Curaçao met verlof in Nederland toeven en voor hen, die goede herinneringen bewaren aan hun antillisch verleden: iedere Zaterdagmorgen drinken verlofgangers en oud Curaçaonaars een kopje koffie in café Central in den Haag, er wordt daar veel over Doesje Corsouw gepraat en wie er komen wil is hartelijk welkom. EL.

## SURINAMEDAG TE AMSTERDAM

Het Algemeen Secretariaat van het Indisch Instituut te Amsterdam verzoekt ons mede te delen dat in samenwerking met de vereniging „Ons Suriname“ op 15 November a.s. een „Surinamedag“ georganiseerd wordt in de gebouwen van het Instituut. Het program ziet er aldus uit:

- 3 uur Komst van alle bezoekers in het museum.
- 3—5,30 Bezichtiging museum W.I.-afdeling. Toelichting door museumassistenten en leden van „Ons Suriname“.
- Optreden (zang en dans) van het gezelschap „Singie Sweetie. Een tweetal Surinaamse legenden door Dr. Lasnley, speciaal voor de jongeren, te vertellen in de Statistiekamer.
- 5.30—7.30 Maaltijd in hall en bovenhall, te verzorgen door Marcantie Spijzen te leveren door Surinaams restaurant (Heer Dijkmeester).
- Menu: Surinaamse slaschotel. Pindasoep. Tajapom met vlees. of Masdoezarijst met kip. Surinaams fruit. Surinaamse koffie.
- 7.30—7.50 Voordracht in de grote aula door de heer Laret over: „Het leven van alle dag in Suriname, en indrukken van zijn laatste reis“.
- 8—8.20 Voordracht van Dr. Wolff over „Hygiënische toestanden in Suriname“.
- 8.20—9.— Films over Suriname.



De plantage-woning Santa Barbara op Curaçao

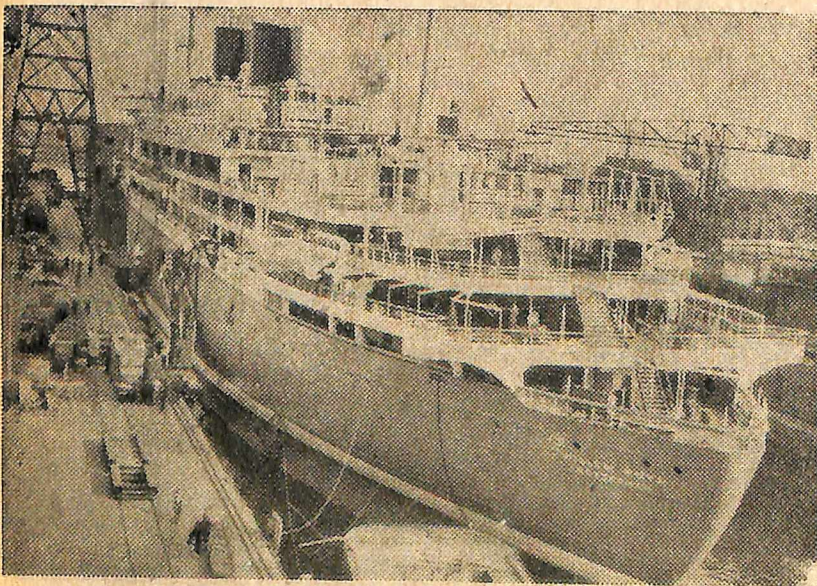
## de „Willem Ruys”

Kort geleden vertrok de „Samarinda” van Rotterdam. Het ruim 10.000 ton metende schip van de Rotterdamsche Lloyd begon zijn eerste reis naar Indië. Maar het is geen nieuw schip. Het is een begin-1947 gekocht Liberty-schip, door de Lloyd verbouwd tot turbine-vrachtschip. Maar binnenkort zal wel een nieuw schip de reis aanvaarden. Een nieuw schip, een in Nederland gebouwd schip, ja, het grootste schip ter wereld, dat na de oorlog werd afgebouwd. De „Willem Ruys”.

Aangezien nu de meesten onzer leden naar Indië plachten te reizen per mailschip en aangezien wij allen aan onze reizen naar Indië tot 1940, in wat wij nu geneigd zijn alweer de „goede oude tijd” te noemen met een zeker heimwee terugdenken, zijn enkele bijzonderheden over het nieuwe schip van de Rotterdamsche Lloyd wel op zijn plaats. De „Willem Ruys”, het vlaggeschip van de Lloyd, meet 21.300 ton. De kiel werd reeds gelegd op 25 Januari 1939, maar door de oorlog werd de „Ruys” pas op 1 Juli 1946 te water gelaten en de voltooiing duurde tot een goede maand geleden toen het de reis van Vlissingen naar Rotterdam maakte, om aan de Lloydkade gemeerd te worden. Ruim 1000 arbeiders hebben er 2½ jaar aan gewerkt. Méér cijfers: er is 125.000 kilo verf op het schip gestreken; er liggen 400 kilometer geïsoleerde elektrische leiding in en 77 km pijpleiding; er is een hypermodern brandblussysteem met 2340 sproeiërs; er zitten 16 miljoen schroeven in het schip. Het machinevermogen bedraagt 32.000 pk; het schip verbruikt 5500 kilo olie per uur; in elk der beide schoorstenen van ruim 10 meter lang en 8 meter hoog zou een twee-verdiepingshuis kunnen staan. Wandelaars kunnen op de „Ruys” hun hart ophalen: de gangen zijn samen 1½ km lang; de promenade-dekken hebben een oppervlakte van 4200 m², waarbij men mag bedenken, dat de Kurhausterrassen te Scheveningen, bestemd voor 1500 mensen, een oppervlakte van 2500 m² hebben. Alle trappen op de „Ruys” hebben samen 1400 treden — de Domtoren heeft er 465. . . . Maar er zijn ook vier personenliften en twee roltrappen. Nog meer cijfers? Het schip baadt ’s avonds in een zee van licht; er zijn 10.000 gloeilampen. Er zijn ook 80 telefoontoestellen; en 47 elektrische klokken die allemaal gelijk lopen; en 713 elektrische kachels voor als het koud is en een groot zwembad voor als het warm is, en 870 elektrische belleknopjes voor als men iets nodig heeft. Als het schip vol is, bedraagt de bevolking — passagiers en bemanning samen — 1270 mensen. Zou men die in één trein vervoeren, dan zou daar een trein van 16 rijtuigen en 300 m lengte voor nodig zijn; voor hun bagage zou nog eens een goederentrein van 200 meter nodig zijn. Zo’n lange trein bestaat niet en dus zijn er drie grote treinen nodig om de Ruys-bevolking aan boord te brengen.

Eén wens ten besluite: moge de „Willem Ruys” lang en voorspoedig varen. En moge de „Ruys” vele Nederlanders van en naar een voorspoedig Indië varen. . . .

De „Willem Ruys”, het nieuwe vlaggeschip van de Rotterdamsche Lloyd, tevens tot dusver het grootste schip ter wereld, dat na de oorlog werd afgebouwd en in de vaart komt, aan de kade van de werf „De Schelde” te Vlissingen, wachtend op zijn vertrek naar Rotterdam.



Officieel Orgaan  
der

Koninklijke Vereeniging



# OOST en WEST

Beschermheer

Z. K. H. Prins Bernhard der Nederlanden

De Koninklijke Vereeniging „Oost en West” streeft er naar bij het Nederlandse Volk kennis te kweken van en belangstelling te vergroten in de Gewesten overzee. Zij geeft een veertiendaags orgaan uit, onder redactie van het dagelijks bestuur waarin artikelen worden opgenomen die actuele vraagstukken de overzeese gewesten betreffende, behandelen.

Redactie en administratie: Dr. Kuypersstraat 5,  
's-Gravenhage, Tel. 115936, Giro 14574.

Uitgave Three Castles, Vondelstraat 11d, A'dam,  
Tel. 81909

Drukker: Schefferdrukkerij, Dordrecht.

Abonnementen kunnen op ieder tijdstip ingaan en eindigen op de laatste dag van het kalenderjaar. Indien een abonnement niet is opgezegd 14 dagen vóór het einde van het kalenderjaar, wordt het geacht stilzwijgend te zijn verlengd. Aanmelding voor het lidmaatschap kan geschieden aan de administratie der Vereeniging dr. Kuypersstraat no. 5 te 's-Gravenhage. De contributie bedraagt f 6.— per jaar, waarbij het abonnementsgeld voor het officieel orgaan „Oost en West” is inbegrepen. Donateurs minimum f 10.— per jaar.

Advertenties: Alle gegevens worden op aanvraag gaarne verstrekt door de Uitgeverij, Vondelstraat 11d, te Amsterdam, telefoon 81909



## UIT DE INHOUD:

	pag.
Geloof en Volharding .....	3
Sibolangit .....	4
Opbouw in Indië: Toekomst en Taak van de Plantentuin .....	5
Een volk krijgt voedsel .....	6
Nieuw-Guinea en de Nederlanders .....	7
Vereenigingsnieuws .....	8
Het leven onzer soldaten .....	9
Indisch Allerlei .....	10
De Hollandse Vrouw in Indië .....	12
Het Verre Oosten .....	13
Kroniek van Curaçao .....	15
Nieuw schip vaart op Indië „De Willem Ruys” ..	16
Boeken over Indië .....	18



## Opbouw in Indië

# Bandoeng's Hoofdpstkantoor heropend

In het kader van de reeks berichten, die wij voortaan geregeld hopen te kunnen plaatsen over „opbouw in Indië” past natuurlijk het ganse werk van P.T.T. Wij hebben reeds eerder iets gemeld over het prachtige werk, dat de mannen van post, telegraaf en telefoon in Indië verrichten. Zij werken onder de moeilijkste omstandigheden; ontzaglijk veel van het voortreffelijke netwerk van communicatiemiddelen, dat P.T.T. in Indië gesticht had, was vernield.

Wij mogen dit nog wel eens getuigen: Nederlandsch-Indië beschikte over een moderner en beter-geoutilleerd systeem van post, telegraaf, telefoon en radio dan enig ander land in het Verre Oosten. Men kon niet alleen door de radio spreken met Nederland, met Amerika en met talloze andere landen, doch men kon ook telefoneren met de meest afgelegen plaatsen in het diepste binnenland. En een gewone brief kwam overal terecht — ook als de geadresseerde woonde in een uithoek, waar eens per jaar een Europeaan kwam.

Hoe dit zij — de Japanners zorgden voor dit alles niet zo best en over de Republiek zullen wij in dit verband maar zwijgen. Maar overal, waar die Republiek terugwijkt, is de P.T.T. hard aan het werk gegaan. Een aardig voorbeeld is het hoofdpstkantoor te Bandoeng. Dat was door de extremisten, toen de Engelsen eindelijk besloten Zuid-Bandoeng te bevrijden, grondig vernield. Maar men heeft hard gewerkt en op 6 October is het grote hoofdpstkantoor aan Bandoeng's Aloon-Aloon weer plechtig in gebruik genomen. Een correspondent vertelt er het volgende van:

Wij hebben dezer dagen onze indrukken van 1946 eens kunnen vergelijken met de aanblik nu, en stonden verrast een geheel aan te treffen waaraan nagenoeg geen sporen van vroeger vandalisme meer waren te zien.

Zo bijv. na het entrée in de grote vestibule, waar de talrijke loketten al weer op bezetting wachten, loketten voor postwaarden, aangetekende stukken, postpakketten, postspaarbank, etc. Toch zullen van de ongeveer 25 loketten slechts voorlopig een 14 à 15 in gebruik worden genomen, omdat de omstandigheden nog geen vollediger bezetting nodig maken. Dit in tegenstelling met vóór de oorlog, toen men loketten te kort kwam.

Loopt men deze vestibule door, dan valt het oog op de grote trappen naar de lokaliteiten boven, waar t.z.t. de telegraafdienst, welke voorlopig nog in de Ambonstraat 15 blijft gevestigd, weer haar oude behuizing zal vinden. Aan het hoofdpstkantoor worden dus nog géén telegrammen aangenomen. Aansluitend aan de lokettendienst, in de linkervleugel, bevindt zich de kolossale expeditiezaal, waarvan na de vernielingen slechts de vloer was overgebleven.

Hier zijn we in het hart van het bedrijf. Hier wordt de in- en uitgaande post behandeld, in het middengedeelte de ontvangst en de expeditie der postzakken en vóórsortering, bezijden daarvan aan de ene zijde de dienst voor gewone post, aan de andere die voor de aangetekende stukken. Een aangrenzende kluis is bestemd voor de bewaring van laatstgenoemde waardestukken.

Worden alle stukken van waarde des nachts in de kluisen veilig achter slot en grendel gezet, toch zal gedurende de nachturen in het gebouw door een gewapende wacht worden gepatrouilleerd, om het ontvreemden van andere voorwerpen uit te sluiten, wat in de gegeven tijdsomstandigheden zeker niet overbodig is. Via deze expeditiezaal bereikt men de afdeling, waar de behandeling plaats heeft van post voor de verschillende postboxen en de posttrommels, een totaal van circa 145 stuks vormend, welke nagenoeg, niet van de vernielingen te lijden hebben gehad. Om vergissingen zoveel mogelijk uit te schakelen heeft hier zowel een vóórsortering als een nacontrole plaats.

### Het „heilige der heiligen”

Komen we dan aan het „heilige der heiligen” het vijftal kluisen waarin de beide brandkasten en de negen brandvrije geldkisten. Hier konden zelfs bandietenhanden geen ander kwaad doen dan het uit wraak zoekmaken van sleutels etc. Dat dit overigens al kwaad genoeg was, kan men begrijpen, als we weten dat hier van zware Lipsdeuren sprake is, zodat de Technische Dienst van de P.T.T. handen vol werk had om de nog gesloten deuren open te krijgen, (te „branden” is juist uitgedrukt) en later weer te repareren en het vereiste sluitmateriaal aan te maken. Dat zij er, ondanks de beperkte middelen en het onvoldoende personeel op korte termijn toch volkomen in ge-

slaagd is, moge haar tot bijzondere eer strekken. Door dit staaltje van kunnen zal dan straks op 6 October a.s. alles weer in bedrijf kunnen worden genomen.

Grenzend aan het binnenterrein bevindt zich o.a. de cantine voor het personeel, waar men tegen redelijke prijs, weer net als voorheen, zijn maal kan krijgen, iets wat in de tijdelijke behuizing aan de Riouwstraat niet mogelijk was. Dit personeel bestaat uit een 180-tal mensen, waar later nog een dertig employés van het Telegraafkantoor bijkomen.

### Oudgedienden melden zich

Of er nog oudgedienden van vroeger zich gemeld hebben? ”informeerden we. „Gelukkig wel”, vernamen we. Veel oude bestellers, mandoers, etc. komen geleidelijk uit de pas bevrijde gebieden terug, vooral na 21 Juli j.l. Dit betekent een enorme steun voor het bedrijf, omdat het over het algemeen geroutineerde krachten zijn, die het werk kennen.

### Distributie in eigen hand

Wij kregen ook een idee van hoe groot belang het weer in gebruik nemen van dit hoofdpstkantoor is. Men heeft hier het gehele bedrijf weer in eigen handen en van dit centrale punt uit kan ook een betere controle worden uitgeoefend door speciale vakmensen, terwijl de distributie vanuit de wijkkantoren tot nog toe moest geschieden door ongehoofd personeel wat wel eens vertraging en andere onvolkomenheden met zich meebracht. Weliswaar kunnen er door gebrek aan vervoersmogelijkheid nog geen meerdere bestellingen per dag plaats hebben, doch men zal iedere dag vrijwel met de regelmaat van een uurwerk na twee uur namiddag zijn eventuele post thuis kunnen verwachten. Deze komt tussen half negen en één uur in het Hoofdpstkantoor binnen.

En onze brievenbussen, waar menigeen reikhalzend naar uitziet? Ook deze zullen, na hun herstelling, weer als van ouds in het straatbeeld verschijnen, vermoedelijk reeds in de loop van de maand October. Als chef van het Hoofdpstkantoor zal optreden de heer L. X. Beck, thans chef van het kantoor aan de Riouwstraat. Zo groeit Bandoeng snel naar het normale aspect.

## OOST WEST KALENDER 1948

is verschenen. Deze kalender brengt iets geheel nieuws, n.l. op voorstel van Ir H. Maclaine Pont een aantal beelden uit de mythologie van de volken van ons Koninkrijk. De fraaie pentekeningen in 5 kleuren brengen Nederlandse, Oost-Indische en West-Indische episoden in beeld.



Zij is te bestellen bij 't Hoofdbestuur, Dr. Kuyperstraat 5, Den Haag, of bij de secretaris Uwer afdeling tegen contante betaling van f 2.75 worden afgehaald Toezending van de kalender per post geschiedt na storting van het bedrag van f 2.75 plus f 0.15 portiekosten op postrekening 14574 van het Hoofdbestuur der Kon. Ver. Oost en West te Den Haag. Voor het zenden naar Oost- en West-Indië wordt f 0.20 extra portiekosten en naar het buitenland f 0.35 extra berekend. De kalender kan ook aangetekend worden verzonden naar Indië en het buitenland. Voor aantekengeld f 0.15 extra. Men geve de adressen duidelijk en volledig op, liefst getypt of in blokletters.

# VERENIGINGSNIEUWS

## FILMS.

De Leger Voorlichtingsdienst (L.V.D.), Alexanderplein 9, Den Haag stelt enige goede films en sprekers ter beschikking, t.w.:

1. Brengers van recht en veiligheid (25 min.);
  2. Kees de Bok (5 min. Prins Bernhard-kapel);
  3. Aandeel mariniers te Pasir Poetih (15 min.);
  - \*4. Emeralds along the aequator  
(15 min. Documentale kunst en dansen);
  - \*5. High stakes (15 min. geogr. cult.);
  - \*6. People of the Indies (15 min. geogr. cult.);
  - \*7. Toradja (15 min. geogr. cult.);
  - \*8. This changing world (15 min. geogr. cult.);
  9. Werk van barmhartigheid (10 min. Rode Kruis);
  10. De cat en haar werk (10 min. Taak Cathalina-vliegboot);
  11. Terug op Bali (10 min.).
- \*) De nummers 4, 5, 6, 7 en 8 zijn in kleur.

Aanvraag tijdig in te dienen bij de L.V.D., Alexanderplein 9, Den Haag.

Geen kosten voor spreker van de L.V.D.

L.V.D. verzoekt aanwezigheid projector 16 mm en operateur.

## BOEKEN OVER INDIË

**Mr. J. A. Mommersteeg: Indonesië. — Uitg. Systemen Keesing, Amsterdam.**

De brochure geeft een reeks jaartallen tot 1942; een reeks data tot en met Linggadjati en vervolgens tot het politieel optreden. Hier en daar wat uitvoeriger toelichtingen; een kaart, zomede foto's. De schrijver spreekt de hoop uit, dat de Indische afdeling van het rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie, waarvan hij bij de samenstelling van dit overzicht veel samenwerking ondervond, haar werkzaamheden in een snel tempo zal kunnen voortzetten. Te midden van de elkaar snel opvolgende berichten en opinies is dit concreet en feitelijk overzicht over de bewogen jaren in Indië zeker van waarde. Ook zal het vele lezers te pas komen, dat de tekst van de overeenkomst van Linggadjati letterlijk gepubliceerd wordt.

**Raden S. Nimpoeno en H. J. Nauta: Tjara Djawi. — J. B. Wolters, Groningen. (f 4,50).**

Van de bekende Javaanse spraakkunst „Tjara Djawi“, die voor het laatst in 1938 uitkwam, is thans een derde druk verschenen. Evenals de vorige drukken is ook deze geheel op de praktijk ingesteld. Men kan er zonder leiding het Javaans mede leren. Daar het in de toekomst even noodzakelijk zal zijn als in het verleden, dat een zo groot mogelijk aantal Nederlanders in Indië de Javaanse taal machtig is, kan dit compacte boekje met zijn spraakkunst, zijn oefeningen en zijn woordenlijst zeer goede diensten bewijzen. In het voorbericht herdenkt Raden Nimpoeno het feit, dat zijn medewerker H. J. Nauta tijdens de oorlogsjaren overleden is.

**G. L. Tichelman: Horas! een Batakboek. — Uitg. De wijze Jacob, Amsterdam (f 1,25).**

De heer Tichelman heeft er goed aan gedaan, eens een boekje over de Bataks en hun land te schrijven en met name zo'n populair en makkelijk leesbaar boekje. De schrijvers — het boekje bevat ook bijdragen van ir. F. J. J. Dootjes — zijn er in geslaagd niet alleen over het prachtige Batakland een aantal wetenswaardige gegevens op te sommen, en een overzicht van de geschiedenis te geven (met jaartallen over de aanrakingen met Europeanen), maar zij vertellen vooral veel over het volksleven. Het laatste hoofdstuk is geheel gewijd aan Si Djonaha, de Batakse Tjil Uilenspiegel, de vrolijke bedrieger wiens schalkse geest nog altijd zwerft over de bergen en door de wouden van het Batakland, op zoek naar argeloze Batakkers om hen een poets te bakken. Terloops gezegd: geen gemakkelijke taak, het vinden van een argeloze Batakker....

De titel „Horas!“ is voor het boekje wel-gekozen. Iedereen in de Bataklanden zegt „Horas!“ en de bezoeker krijgt de in-

druk, dat het een woord is, dat past bij letterlijk alle gelegenheden. Als men binnenkomt, zegt men „Horas!“; als men weggaat zegt men „Horas!“ en het is nauwelijks mogelijk een gelegenheid te bedenken, waarbij een Batakker niet zegt: „Horas!“ Het betekent welkom en vaarwel, proost en bonjour, ik heb gezegd en goede reis, blij u te zien en hoera. Moge ook voor de Batakkers de tijd spoedig aanbreken, dat zij aanleiding hebben hun „Horas!“ in de opgewektste betekenis te gebruiken!

## HET LEVEN ONZER SOLDATEN (Vervolg van pag. 9)

toen een hut in een knallende slag uit elkaar woei en de stukken door de lucht dwarrelden. „Woedi. We gaan toch!“ „Ja, we gaan. Kom, vlug!“ Als hazen schoten ze de weg over en weg de kampong door en steeds verder terug.

„Adeojo, waar is je geweer?“

„Ach ja, in de hut. Hij was... hij is... Woedi, wij schieten toch niet?“ „Schie... nee, nee. We zullen de post waarschuwen, kom. Hier is toch... eh...“. De post hoefde echter niet gewaarschuwd te worden. De post was al weg. „Woedi, ze zijn weggelopen“. „Nee, Adeojo. Ze zullen opgerukt zijn en drijven de blanda's terug“. Ja, zo zal het zijn. Tobat! Een 500 meter langs de weg kwam een tank, heel langzaam schoof hij op, de eerste van een lange rij. De lip van Adeojo begon het eerst te beven. „Woedi, de blanda's!“ „Weg, loop weg, Madjoel!“ Hij wou de deur uitrennen, maar trok terstond zijn hoofd terug, toen een rijtje kogels in de muur tikketakte. Hij gleed achteruit, botste tegen Adeojo en dook naar de vloer, waar Adeojo op zijn knieën zat en „Allah“ riep en smeekte. „Adeojo, doe je jasje uit en gooi die handgranaat in de waterput daar“. Bevend scharrelde de arme held aan het touwtje, waarmee de granaat om zijn middel zat. Dit touwtje was zijn ongeluk. Toen Woedi al buigend en „tabé, toean“-end in de deuropening zat, was Adeojo nog steeds bezig, half huilend rukkend en trekkend, de handgranaat los te maken. Toch slaagde hij er nog in de granaat achter zijn rug te duwen en buigend „tabé, toean“ te zeggen toen de blanke sergeant zijn geweer naar binnen stak en „angkat tangan!“ schreeuwde. Maar het was te laat. Twee uur later reden ze, zorgvuldig bewaakt, naar de stad. Woedi vloekte zacht, toen een stoomfluit hem herinnerde aan de voorbije macht van de avond tevoren....

(Maleise woorden: **andjing**, hond; **klobot**, strootje, Inl. sigaret; **ampoem**, genade; **angkat tangan**, handen omhoog; **mati**, dood.)

Voor

speciaal

*Indische Rijsttafel*

Café-Restaurant „WEST-END“

Telefoon 84817

81576

86075

AMSTERDAM, Overtoom 87

Aanbevelend: W. Planje

Restaurant „Corner House“

ROTTERDAM

Telef. 31764

Mathenesserplein 31

Golfcarton en Papierwarenfabriek N.V.

Nijverheidstraat 39-49,

Rotterdam

Telefoon 72714

(2 lijnen)



DE BRON

VAN PAKPAPIER

EN GOLFCARTON

## Tijdschriften voor Indië

Het hoofdbestuur van het Ned. Rode Kruis doet een beroep op U ten behoeve van Uw land- en rijksgenoten in het verre Oosten, die dringend behoefte hebben aan recente lectuur. Helpt hen door een abonnement op dit blad af te sluiten (door f 6,— te storten op gironummer 14574 van Oost en West) ten name van de afd. BARK. Hoofdbestuur van het Ned. Rode Kruis, Den Haag, dat voor onmiddellijke doorzending zorg draagt.

**F KLOOS EN ZONENS  
WERKPLAATSEN N.V.**

KINDERDIJK Z.H.

TELEF. K 1850. 251

ROTTERDAM 72886

**STAALCONSTRUCTIES:**

BRUGGEN

KRAANBANEN

SLUISDEUREN

KANTOORGEBOUWEN

LANDBOUWSCHUREN

FABRIEKSGEBOUWEN

HOOGSPANNINGSMASTEN

**SPOORWEGMATERIAAL:**

WISSELS

KRUISINGEN

**LANDBOUWMACHINES:**

DORSMACHINES

DRAADSTROPERSEN

AARDAPPELROOIMACHINES

**PHS. VAN OMMEREN'S  
SCHEEPVAARTBEDRIJF N.V.**

ROTTERDAM



**Cargadoors - Expeditours  
Zeerederij (vracht- en tankvaart)  
Riviertankrederij  
Tankopslagbedrijf  
Algemene- en Tankchartering**

Agenten van geregelde lijnen op:  
Verenigde Staten, Canada, Zweden, Groot Brittannië  
en Ierland.

Eigen kantoren te:  
Amsterdam, Londen, Antwerpen, Brussel, Gent, Parijs,  
Straatsburg, Hamburg, Düsseldorf en New York.

**J. & K. SMIT'S** Scheepswerven  
KINDERDIJK Machinefabrieken

*Baggermaterieel*  
Goud- en Tinmolens

Zeesleepboten

Vracht- en Passagiersschepen

Stoommachines

Scheeps- en Landketels

**SMIT-M. A. N.  
DIESELMOTOREN**

Een  
**GROOT ACCOUNTANTSKANTOOR**  
vraagt voor uitzending naar  
zijn Indische kantoren:

**ACCOUNTANTS** (leden Niva of Vaga)  
**EERSTE ASSISTENTEN**

Uitvoerige sollicitaties worden ingewacht  
onder No. 3070 S. O. aan Adv-Kant.  
de Bussy, Rokin 60, Amsterdam-C.

*"Rigtersbleek"*



KATOENEN en KUNSTZJEDEN  
WEEFSELS  
EFFEN, BEDRUKT en FANTASIE

**N.V. RIGTERSBLEEK**  
v/h G. J. VAN HEEK & ZONEN  
ENSCHDEDE

AMSTERDAM  
DEN HAAG  
ROTTERDAM

**CINEAC**

AMSTERDAM  
DEN HAAG  
ROTTERDAM

Van Vrijdag 7 November af uitbreiding van ons programma met  
EEN NIEUWE WEKELIJKSE EDITIE

# WORDENDE WERELD

Deze rubriek, waarvan de eerste vertoningen uitsluitend in CINEAC zullen plaats vinden, is samengesteld uit filmreportages van belangrijke gebeurtenissen, gebruiken en zeden in

## INDONESIË

en zal worden toegelicht door een Nederlands gesproken commentaar



VAN HATTUM &  
BLANKEVOORT

BEVERWIJK  
Telef. 3341 (K2510)

HAARLEM  
Telef. 10858 (K 2500)

BAGGERWERKEN  
BETONWERKEN  
GRONDWERKEN.